

SISUKORD

Saateks.....	3
1. osa: Riigikogu retseptsioon Eesti meedias 31.03 – 31.12 2003	4
Sissejuhatavalt.....	4
Põhifaktid.....	5
Teemakontekstid ja hinnangud	6
Üldiselt.....	6
Graafik: hinnangud kommentaarides kuude lõikes.....	7
Graafik: hinnangud teemakontekstides.....	8
Graafik: olulisemate teemakontekstide kajastamine kuude lõikes	9
Graafik: seaduseelnõusid puudutavad hinnangud.....	9
Seaduseelnõude arutelu.....	10
Riigikogu uus koosseis, kuluhüvitiste ja soodustuste teema	11
Personaaliaalood	13
Euroopa Liiduga liitumine	13
Teistest Riigikogu tegevust puudutanud teemadest.....	14
Autorid	15
Autoritest üldiselt.....	15
Graafik: autorite pingerida	16
Vähem kui 6 lugu avaldanud autorid:	16
Kanalid ja teemakontekstid.....	18
Graafik: hinnangud kanalites	18
Graafik: lugude žanriline jaotuvus kanalites.....	18
Graafik: lugude ilmumine kanalites kuude lõikes	19
Graafik: teemakontekstid Eesti Päevalehes	20
Graafik: teemakontekstid Postimehes.....	20
Graafik: teemakontekstid SL Õhtulehes	21
Graafik: teemakontekstid Äripäevas.....	21
Graafik: teemakontekstid Maalehes.....	22
Graafik: teemakontekstid Eesti Ekspressis	22
Graafik: teemakontekst Delfi.ee-s	22
Kokkuvõte.....	23

2. osa: Avalik arvamus ja Riigikogu	25
Ülevaade üldistest tendentsidest	25
Graafik: Riigikogu usaldusvääruse trendid 2003 – 2004	25
Graafik: Muudatused usalduses riigi institutsioonide vastu 2003 aastal	26
Pilk minevikku	27
Graafik: usaldus Riigikogu vastu (%).....	27
Riigikogu usaldusväärus erinevates sotsiaal-demograafilistes gruppides.....	28
Riigikogu usaldusväärus erinevate erakondade toetajate hulgas	29
Riigikogu usaldusväärus erinevate päevalehtede lugejaskonnas	30
Stereotüübid Riigikogu tegevuse hindamisel.....	31
Olulisemad teemad millega tegelemist avalikkus riigivõimult ootab.....	32
Kokkuvõte.....	33
3. osa: Riigikogu kommunikatsiooni tugevad ja nõrgad küljed (SWOT) .	34
Tugevused.....	34
Nõrkused.....	34
Ohud.....	34
Võimalused	34
Ettepanekud Riigikogu kantsleile kommunikatsiooni tõhustamiseks.....	35

Saateks

Riigikogu avaliku retseptsiooni analüüs koosneb kolmest osast:

- a) üleriiklike väljaannete ja uudisteagentuuride põhjal koostatud meedia kontentanalüüs (ETA Uudistetalituse OÜ, Andres Kõnno);
- b) tagasivaade 2003. aastal Riigikogu kohta tehtud avaliku arvamuse uuringutele (OÜ Faktum, Juhan Kivirähk);
- c) lähtudes kontentanalüüsi ning arvamusküsitluste põhjal tehtud järeldustest esitab kolmas osa ettepanekuid Riigikogu poolt avalikkusele suunatud kommunikatsiooni organiseerimise perspektiivide kohta (AS Corpore, Erki Peegel).

1. osa: Riigikogu retseptsioon Eesti meedias 31.03 – 31.12 2003

Sissejuhatavalt

Ülevaate esimene osa kujutab endast üldistust Riigikogu kohta Eesti meedias avaldatud informatsioonist selle esimesest tööpäevast 31. märtsil kuni aasta lõpuni. Hõlmatud on Eesti Päevaleht, Postimees, Äripäev, SL Õhtuleht, Maaleht, Eesti Ekspress, portaal Delfi.ee ja uudisteagentuur BNS. Algandmed pärinevad ETA Uudistetalituse OÜ andmebaasist ning meediumite *on-line* arhiividest.

Uuringu peaesmärgiks oli võrrelda meediume Riigikogu tegevust käsitleva informatsiooni edastamisel ja fikseerida selle informatsiooni laad ja sisu. Seda ennekõike lähtudes eesmärgist kaardistada see kriitiline tagasiside, mida Riigikogu liikmed oma tegevusega põhjustavad.

Hoiakute esinemist kanalites vaatlesime lähtudes lugude žanrilisest jaotuvusest. Lähemalt uurisime autorilugusid (kommentaariid, laiendatud kommentaariid ehk olemusood, intervjuud, lugejate kirjad – neid fikseerisime kokku 1088). Puhtalt informatiivse väärtusega lood jäid ilmestama lugude ilmumise üldist dünaamikat (kokku fikseerisime 1793 sellist lugu). Uuringus esitatud üldistused tuginevad seega 2881 loole, mis on piisavalt representatiivne valim hindamaks avalikkusele võimendatud infot Riigikogu tegevuse kohta.

Hoiakute hindamine toimus lähtudes lugude “üldisest tonaalsusest”. See tähendab: hinnati loos domineerinud argumentatsiooni skaalal “kriitiliste aspektide rõhutamine” >> “erapooletus” >> “positiivsete aspektide rõhutamine”. Siinkohal on oluline märkida, et “kriitiliste aspektide rõhutamine” ei pruugi veel tähendada otsest kriitikat. Nii näiteks liigitusid “otsese kriitika” kategooriasse enamus nn hüvitiste-afääri lugudest, millede retoorika lähtus auditoriumi eeldatavalt kriitilisest suhtumisest juhtunusse. Lugesdes lugude hinnangulisust illustreerivaid graafikuid tuleb eristada kahte mõõdet: andmebaasi koostamisel fikseeriti eraldi otsene suhtumine Riigikogusse ja selle tegevusse ning artiklis esinevate argumentide laad seoses artiklis käsitletud teemaga. Tähtis on meeles pidada, et kui näiteks seaduseelnõude arutelu kajastanud artiklitest rõhutasid rohkem kui pooled lood erinevaid kriitilisi aspekte, siis ei illustreeri see veel kriitilist suhtumist Riigikogusse endasse.

Uuring on esitatud lähtudes üldiselt üksikule liikumise loogikast. Esmalt on ära toodud põhifaktid ja seejärel kommenteeritud üldist sotsiaalset fooni mille taustal muutub tähenduslikuks ka Riigikogule meedia poolt pööratud tähelepanu. Sellele järgneb detailsem sissevaade iseärasustele erinevate meediumite poolt vahendatud informatsioonis.

Põhifaktid

- ⇒ 31. märtsist 31. detsembrini 2003 fikseerisime kokku 2881 Riigikogu tegevust kajastanud lugu. Keskmiselt seega ~320 lugu kuus. Rohkem kui pooled neist olid žanrilt uudised – 1793. Põhjalikumalt vaatlesime kommentaare, laiendatud kommentaare, lugejate kirju ning juhtkirju (kokku 1088 lugu).
- ⇒ Kanalitest oli intensiivseimaks Riigikogu tegevuse kajastajaks uudisteagentuur BNS – 977 lugu, neist 99,9% moodustasid uudised. Uudised domineerisid ka internetiportaalis Delfi.ee, mille vahendatud lugudest suur osa pärineski just BNS-ist (168 uudist, 8 kommentaari). Teiste vaatluse all olnud kanalite puhul torkab silma kommentaaride domineerimine.

Eesti Päevalehes fikseerisime 579 lugu, milledest puhtalt uudiseid oli vaid 189. **Postimehes** ilmus 551 meid huvitanud lugu, võrreldes Päevalehega torkab silma uudiste proportsionaalselt suur esindatus (273 uudist). Uudiste osakaal oli väikseim **SL Õhtulehes** ja **Äripäevas**. SL Õhtulehes avaldatud 357 loost kuulusid sellesse žanri 115 lugu, Äripäeva 199-st loost olid uudised vaid 49. Valimis oli ka kaks nädalalehte – **Eesti Ekspress** (kokku 43 lugu) ja **Maaleht** (kokku 50 lugu). Nende puhul on kommentaaride domineerimine ilmselt mõistetav.
- ⇒ Kanalite **üldise tonaalsuse** hindamiseks vaatlesime kommentaarides esinenud argumentatsiooni laadi. Pole ilmselt üllatav, et meediatekstides domineerib reeglina kriitiliste aspektide esiletoomine, positiivsete aspektide rõhutamine on pigem erand. Proportsionaalselt kõige rohkem tõi Riigikogu tegevuses kriitilisi aspekte esile SL Õhtuleht, kõige suurem neutraalsete lugude osakaal oli Maalehes. Võrreldes Postimeest ja Eesti Päevalehte on selgelt näha viimase suurem valmisolek Riigikogu töö kritiseerimiseks (tõsi, proportsionaalselt oli kriitiliste/neutraalsete osakaal mõlemas kanalis enam-vähem ühesugune). Iseloomulik on ka asjaolu, et vaatlusaluse perioodi jooksul ilmus Postimehes tervelt 22 Riigikogu töö positiivseid aspekte rõhutanud kommentaari. Äripäevas fikseerisime selliseid lugusid 8, SL Õhtulehes 10 ja Eesti Päevalehes 6.
- ⇒ Vaadeldes Riigikogust kirjutanud autorite pingerida, torkab silma Eesti Päevalehe ajakirjanike suur esindatus. Kõige rohkem avaldas artikleid **Kai Kalamees** – 82 lugu (EPL). Pinereas järgnes talle **Toomas Mattson** 53 looga (PM), 38 lugu avaldas **Kadri Jakobson** SLÕL-ist. Üle 20 loo avaldasid veel **Kalle Muuli** (33 lugu, PM), **Tuuli Koch** (30 lugu, EPL), **Mirko Ojakivi** (27 lugu, EPL) ja **Argo Ideon** (24 lugu, PM). Äripäeva autoritest kirjutas Riigikogu-teemal kõige rohkem **Heidit Kaio** – 14 lugu.
- ⇒ Oodatult kujunes enimkommenteeritud valdkonnaks erinevate **seaduseelnõude arutelu** – 263 lugu (seejuures pöörati kõige rohkem tähelepanu **vanemahüvitise kehtestamisele** – 57 kommentaari Riigikogu kontekstis, järgnes **tudengitoetuste arutelu** 30 arvamusooga ning **riigieelarve-** ja maksuküsimuste arutelu 20 arvamusooga).

Umbes kolmandiku võrra vähem pöörati tähelepanu kevadel alguse saanud ning oktoobris kulmineerunud Riigikogulaste **hüvitiste- ja lisatasude** teemale (153 lugu). Vaid 6 korda vähem keskenduti **Euroopa Liiduga** seonduvale – 147 lugu (rahvahääletuse korraldamine, põhiseaduse muutmine jne). Eraldi teemakontekstidena eristasime veel “**Riigikogu ja üldised ühiskondlikud probleematikad**” – 101 lugu (siia rubriiki kuuluvad ennekõike lood, milles viidatakse Riigikogule või selle liikmete tegevusele, kuid loo kontekstis on tegemist kõrvalteemaga), 83 kommentaari ilmus seoses Riigikogu **uue koosseisu kokkutulemisega**, 82 korral viidati **valitsuse esindajate seisukohavõttudele** Riigikogus, 81 korral oli kommentari lähtekohaks mõne Riigikogu **komisjoni** tegevus. **Parteide ja fraktsioonide** tegevust kajastati 53 kommentaaris ning **personaaliaalugusid** fikseerisime 44.

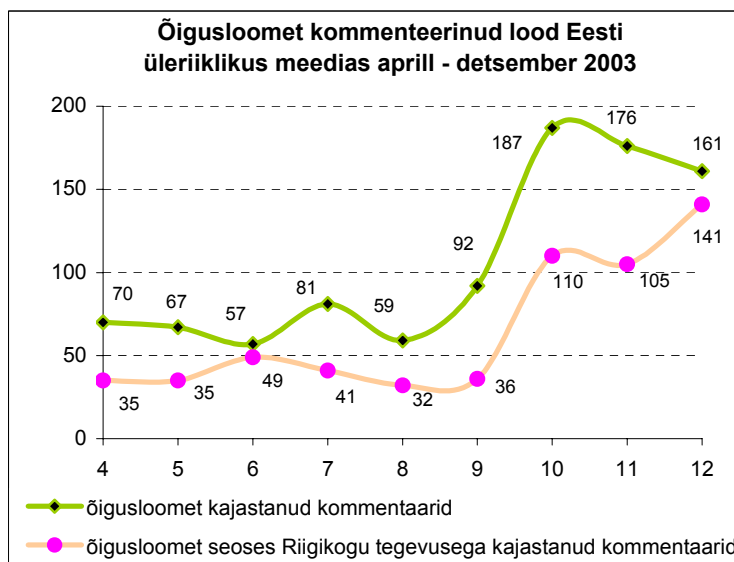
Teemakontekstid ja hinnangud

Üldiselt

Tuleb märkida, et meedia avaldas Riigikogu puudutavaid uudiseid suhteliselt stabiilselt. Huvi tõusu võis täheldada ennekõike juulis (tudengitoetuste seaduse arutelu) ja oktoobris (hüvitiste teema). Mõlemal juhul tõusis Riigikogu kajastuste arv 455 looni kuus. Sügiseste dominantteemadena võib siinkohal mainida ka Euroopa Liiduga liitumise rahvahääletust septembris ning vanemahüvitiste arutelu novembris-detsembris.

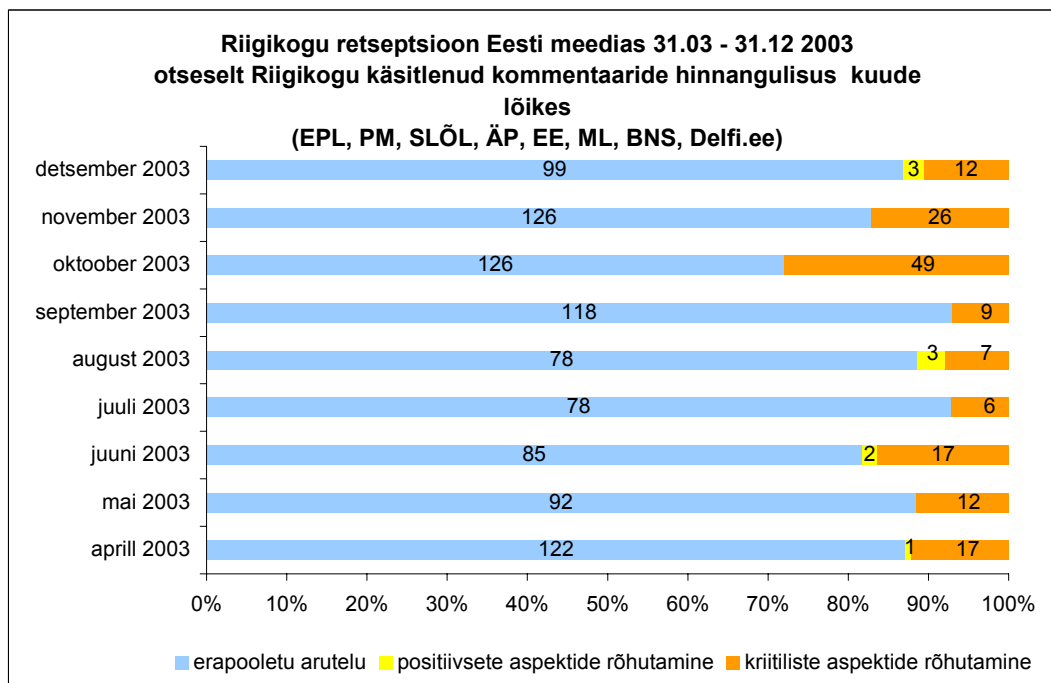
Nagu öeldud, fikseerisime vaatlusalustest kanalitest seoses Riigikogu tegevusega keskmiselt 320 lugu kuus. Arvestades, et maakondlikust meediast jäi fikseerimata veel umbes samas suurusjärgus hulk lugusid, võib eeldada et Eesti meedia tervikuna kajastab Riigikogu tegevust igal kuul umbes 500-700 loos (sõltuvalt ühiskonnas päevakorral olevatest probleemidest).

Võrdluses teiste põhi-seaduslike institutsioonidega on seda enam-vähem sama palju, kui räägitakse näiteks sotsiaalministeeriumist, mõnevõrra rohkem kui kajastatakse Presidendi Kantselei tegevust ning palju vähem, kui ilmub lugusid justiitsministeeriumi haldusalasse jäävatel teemadel (keskmiselt 1800 lugu kuus). Juuresolev graafik illustreerib, mil määral erinevad teineteisest õigusloomet puudutavate kommentaaride üldine kontekst ja Riigikoguga seotud õigusloomet puudutavate aspektide käsitlemine. Selgelt on näha, et õigusloome üldine kontekst on tunduvalt laiem, kui selle teema kajastamine

Riigikogu tegevuse raames, hõlmates endasse arutelu ka nende eelnõude üle, mis kõrgeimale tasandile veel jõudnud ei ole.

Graafik: hinnangud kommentaarides kuude lõikes

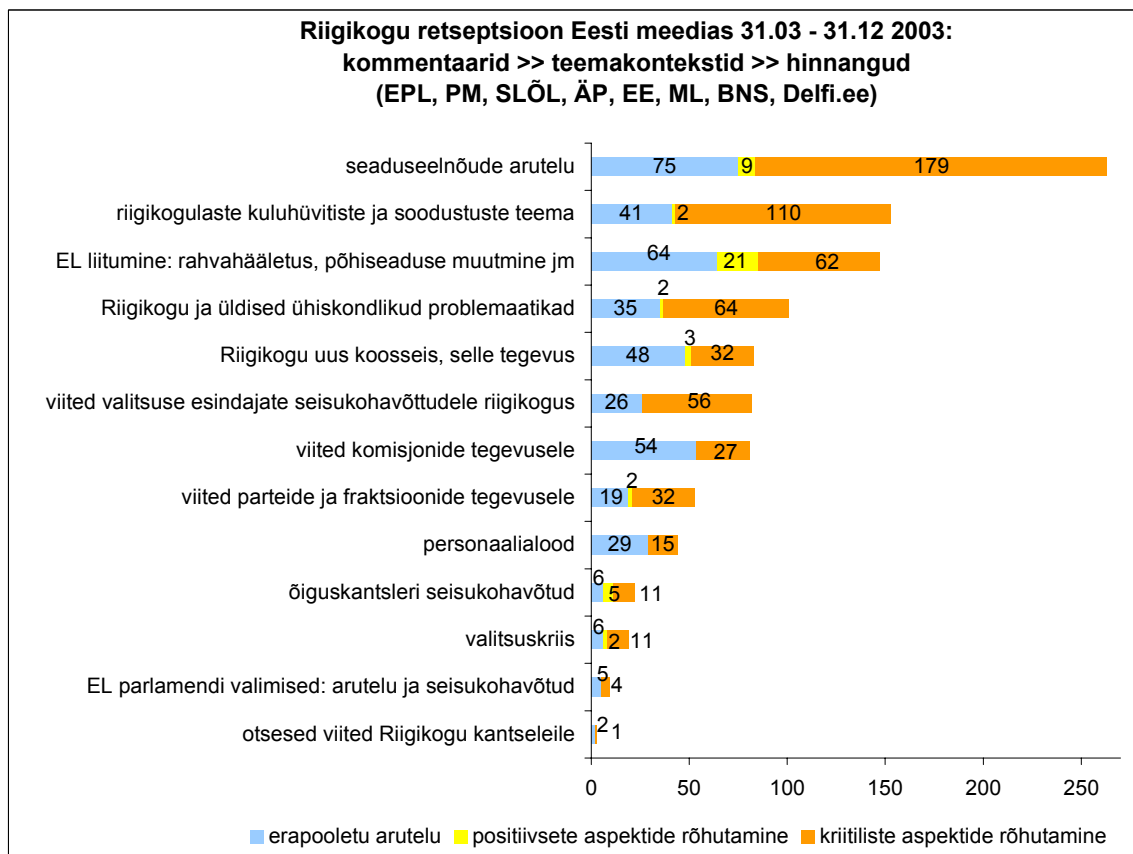
Lugedes lugude hinnangulisust illustreerivaid graafikuid on oluline eristada kahte mõõdet. Ülaltoodud graafik kirjeldab lugudes ilmnenu otsest suhtumist Riigikogusse ja selle tegevusse. Seevastu teemakontekstide hinnangulisust illustreerivad graafikud kajastavad artikli laadi. Oluline on meeles pidada, et kui näiteks seaduseelnõude arutelu kajastanud artiklitest rõhutasid rohkem kui pooled lood erinevaid kriitilisi aspekte, siis ei tähenda see veel kriitilist suhtumist Riigikogusse endasse.

Riigikogu kohta avaldatud lugude hinnangulisuse-mõõdet illustreerival graafikul on näha, et kuude lõikes on Riigikogusse kriitiliselt suhtunud lugude osakaal kõikunud 5-25% protsendini. Enim kriitikat seoses Riigikogu tegevusega avaldati oktoobris, kõige rahulikum kuu oli juuli. Ehkki protsentuaalselt tundub kriitika tase madal (~keskmiselt 10-15% lugudest), on see tunduvalt kõrgem kui paljudel teistel avalikel instituutidel. Rusikareeglina võiks siinkohal ära tuua, et kui kriitiliste artiklite osakaal mingi avaliku institutsiooni suhtes (pole tähtis, kas tegemist on era- või riigiasutusega) hakkab lähenema 10-nele protsendile, on tegemist probleemse situatsiooniga. 2003 aasta kontekstis käib jutt ennekõike kuluhüvitistest, ka tekitas möödunud kevadel poleemikat Riigikogulaste väidetavalt mitmekesine võõrkeelte oskus. Episoodiliselt kritiseeriti Riigikogu tegevust aga enam-vähem kõikides fikseeritud teemakontekstides.

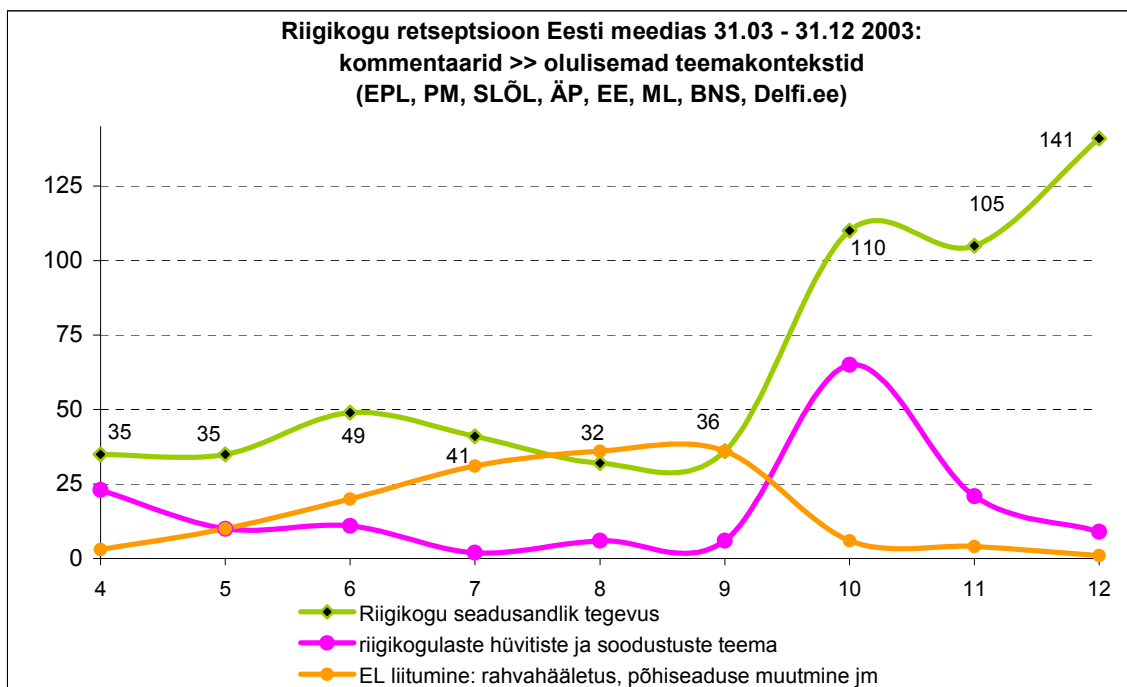
Graafikult on ka näha, et juunis, augustis ja detsembris ilmus Riigikogu tegevust tunnustavaid lugusid. Detsembris oli tegemist ennekõike aastat kokkuvõtivate ülevaatelugudega (vanemahüvitise vastuvõtmine), juulis ja augustis ilmunud lood käsitlesid Riigikogu liikmete tegevust EL-iga liitumise propageerimisel (presidendi,

peaministri ja Riigikogu esimehe ühisavaldus, saadikute ELi tutvustav töö maakondades).

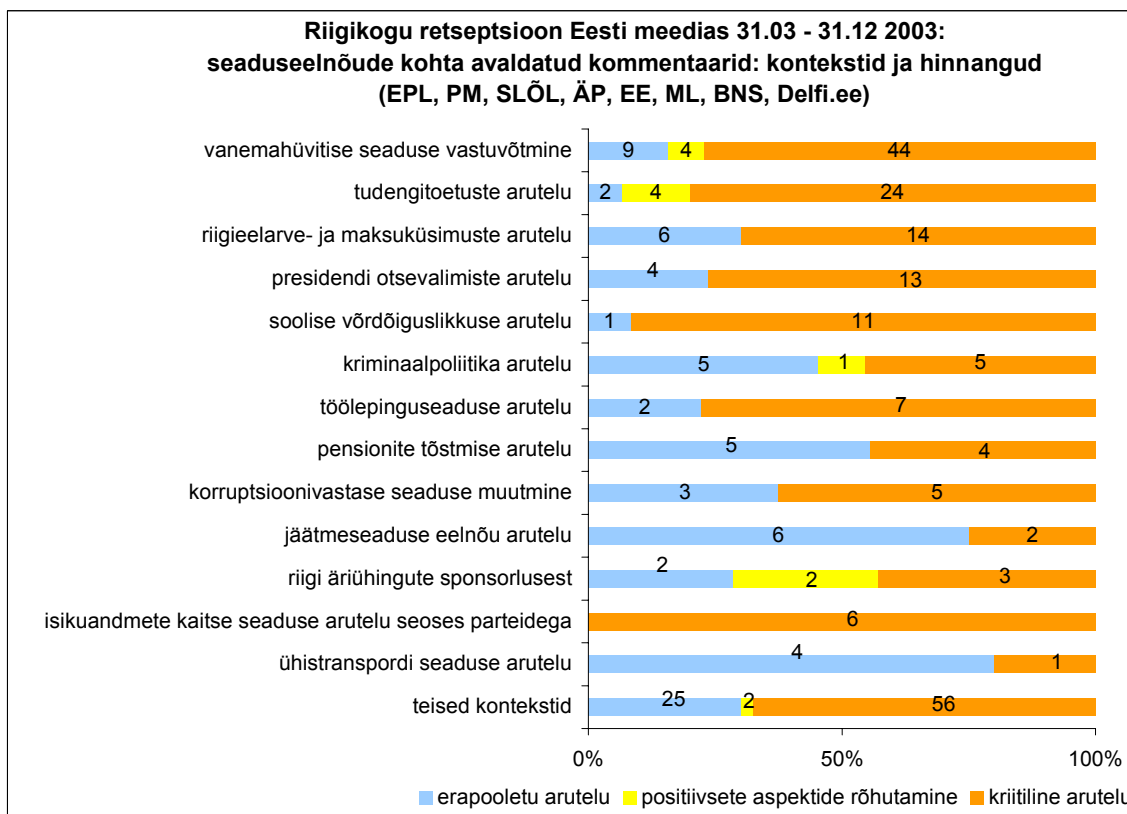
Graafik: hinnangud teemakontekstides

Graafik: olulisemate teemakontekstide kajastamine kuude lõikes

Graafik: seaduseelnõusid puudutavad hinnangud

Nagu näha, eristasime kokku 13 põhilist konteksti, milles Riigikogu tegevust kajastati. Neist ülekaalukalt mahukaim oli seaduseelnõude arutelude kommenteerimine, mida oli napilt kolmandiku võrra rohkem, kui järgnevaid kontekste – Riigikogulaste kuluhüvitiste teemat ning EL-iga liitumise teemat (vastavalt 263, 153 ja 147 lugu).

Seaduseelnõude arutelu

Kokku fikseerisime 48 erinevat konteksti milles seaduseelnõusid käsitleti. Olulisemad neist on ka ülaloleval graafikul ära toodud. Graafikult on näha, et seaduseelnõude arutelu oli meedias reeglina pigem kriitiline, kui positiivsetele või neutraalsetele aspektidele rõhuv. (Nagu eelnevalt täavitatud, ei tähistata see eristus kriitilist suhtumist Riigikogusse endasse.)

Seaduseelnõude pingereas on esikohal **vanemahüvitise** seaduse arutelu, mis on **Euroopa Liidu** temaatika kõrval üks möödudaastastest dominanteemadest. **Tudengitoetuste** arutelu (täpsemalt: sotsiaalhoolekande seaduse arutelu) oli aktuaalne juunis ja juulis. Juuli lõpul toimus selleteemaline arutelu Riigikogu erakorralisel istungjärgul, mille tulemusena määrati õppetoetus vaid edukaimatele tudengitele. Oktoobrikuiste järelkajadena ilmusid veel mitmed artiklid, mis kritiseerisid kehtestatud korda, mille kohaselt saavad kojusõidutoetust vaid need õppurid, kelle elukoht on teises linnas kui kool (vt nt EPL 14.10 "Ettevaatust, tudeng!") ja PM 15.10 "Milleks 400-kroonine toetus?").

Riigieelarve ja **maksuküsimuste** arutelu platseerub selles pingereas kolmandale kohale. Seoses Riigikogu tegevusega kommenteeriti seda teemat 20 korral. Riigieelarve kontekstis olid aktuaalsed ka eelnevalt nimetatud vanemahüvitiste ja tudengitoetuste arutelu, kuivõrd nende rakendumine sõltus ennekõike uue riigieelarve kinnitamisest. Samuti täiendas riigieelarve-teemat **valitsuskriis** (19 kommentaari), mis puhkes just seoses tulumaksumäära alandamise edasilükkamisega (vt nt Heido Vitsur, ÄP 16.05 "Valitsus jätkab eelarve tasakaalupoliitikat või ei") ja Heidit Kaio, ÄP 19.11 "Maksureform sõltub nüüd Isamaaliidust").

Järgmised kolm teemat, mida Riigikogu kontekstis kommenteeriti rohkem kui 10-nel korral on **presidendi otsevalimiste** arutelu (17 lugu), **soolise võrdõiguslikkuse** arutelu (12 lugu) ning **kriminaalpoliitika** arutelu (11 lugu). Ehkki presidendi otsevalimise seadust senini veel muudetud ei ole, esinesid selleteemaliste mõttearendustega ennekõike poliitikud. Riigikogu kontekstis kerkis aktuaalsena esile küsimus rahva poolt valitud presidendi volitustest ning tema staatusest Riigikogu ja valitsuse suhtes ning arutelu Riigikogu tänasest rollist presidendi valimisel (vt nt Rein Toomla, PM 24.09 "Presidendivalimiste võlu ja vaev") või Tõnu Õnnepalu PM 17.11, "Vabariigi ravi").

Soolise võrdõiguslikkuse seaduse arutelu on eesti ajakirjanduspildis püsinud juba päris kaua ning selle episoodiline esilekerkimine ei üllata ilmselt enam kedagi. Seoses astumisega Euroopa Liitu muutus teema taas aktuaalseks, kuivõrd hiljemalt 2004. aasta maiks peaks see lünk olema Eesti õigusruumis täidetud. 2003. aasta mais kogus vaidlus hoogu. 13. mail lükkas valitsus tagasi Keskerakonna ja Mõõdukate esitatud seaduseelnõu ja otsustas selle asemel pakkuda koodeelnõu, kuhu olid lülitatud ka naiste- ja meeste õigusi reguleerivad sätted (vt Kai Kalames, EPL 14.05 "Valitsus põlgas sugude võrdsuse seaduse ära"). Lõviosa kriitikast, mis selle seaduse arutelul

tehti, läks eelmise Riigikogu koosseisu pihta, ironiaga meenutati rahvasaadikute retoorilisi märkusi seaduseelnõud arutades (vt nt Iris Pettai EPL 29.05 "Tõrjutud naised" või Liisi Poll, PM 11.11 "Võrdõiguslaste uus katse"). 8. jaanuaril 2004 kiitis valitsus ka sellesisulise seaduseelnõu heaks ja arutelu soolise võrdõiguslikkuse üle ka praktiliselt lõppes.

Kriminaalpoliitika arutelu Riigikogu tasandil puudutas mitmeid aspekte. Aprillis 2003 oli päevakorral eradetektiviinduse seaduseelnõu arutelu (vt Nils Niitra, PM 21.04 "Eradetektiividest saavad politsei abimehed"). Mais esitas valitsus Riigikogule arutamiseks dokumendi "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010", mida justiitsminister Ken-Marti Vaher ka oma 14.05 PM-is ilmunud artiklis "Mitte ainult karistamisest" kommenteeris (artiklis vaidleb ta Jüri Saare ja Ain Seppikuga, kes võtsid samal teemal sõna varem, vastavalt 07.05 ja 12.05 ilmnud PM-is). Kriminaalpoliitika arutelu oli oluline koht ka arutelul narkokuritegude eest karistamise üle. 21. oktoobril kiitis Riigikogu heaks kriminaalpoliitika arengusuunad järgmiseks seitsmeks aastaks (vt Kai Kalamees, EPL 22.10 "Eesti võttis suuna euroopalikule kriminaalpoliitikale"). Teema ennast sellega siiski veel ei ammandanud, sest jätkus arutelu ohvriabi seaduse üle (vt Ken-Marti Vaher, SLÕL 03.12 "Leppimine või vastuhakk?").

Ülejäänud seaduseelnõude arutelu Riigikogus kommenteeriti vähem kui 10-nel korral.

Riigikogu uus koosseis, kuluhüvitiste ja soodustuste teema

Riigikogulaste kuluhüvitiste ja soodustuste teemal fikseerisime 153 lugu, mis asetab selle kommenteeritud teemade pingereas teisele kohale. Kuluhüvitiste teema kerkis esmalt esile seoses liisinguhüvitistega, mille maksmise kord võeti vastu vahetult enne Riigikogu 10. koosseisu kokkutulemist (vt Aivar Jarne, ÄP 23.04 "Riigikogu liikme palk on väiksem" ja 31.10 SLÕLi repliik "Orava pähkel"). Nii tõmbas äsja kokku tulnud Riigikogu endale esmalt tähelepanu just tänu käitumisele lähtudes nendest uutest reeglitest. Riigikogu uuele koosseisule langes eriti suur tähelepanu osaks aprillis, mil saadikud oma osasse alles sisse elasid. Ilmselt mitte väike roll ajakirjanduse tähelepanu keskendumises saadikute auto- ja korterihüvitistele oli nn uue poliitika partei valimislubadustel lõpetada rahva raha mõttetu raiskamine. Skandaalseimaks kuuks kujunes siiski oktoober, mil meedia lõpuks avastas, et ligi pool Riigikogu liikmetest kasutab kuluhüvitist auto liisimiseks. Märkimisväärselt suur osa skandaalimaigulistest lugudest langeb SL Õhtulehe arvele. Ka on oluline märkida paljude uute saadikute seotust meelelahutustööstusega (Siiri Sisask, Elle Kull, Tarmo Leinatamm, Hannes Võrno, Heimar Lenk, Enn Eesmaa jt), mis pigemini soodustas meedia huvi Riigikogu uue koosseisu vastu.

Kuluhüvitiste- ja soodustusteteema kronoloogia

Aprillis keskenduti põhiliselt väljaspoolt Tallinna pärit saadikute korterihüvitistele ning sellele, kas Res Publica saadikud järgivad valimislubadust ametiautodele mitte kulutada (selles kontekstis tõusis esile Ene Ergma, palju räägiti ka ministrite ametiautodest). Aprilli lõpus / mai alguses pöördus ajakirjanduse tähelepanu saadikute kuluhüvitistele. Esimese pikema selleteemalise ülevaateloo avaldasid Siim Saidla ja Kadri Jakobson SL Õhtulehes 29.04, "Riigikogulane maksis esinduskulust isikliku auto liisingut" – jutt käis keskerakondlasest Olev Laanjärvest (Kadri Jakobsonist kujuneski SL Õhtulehe liinis üks aktiivseimaid selle teema kajastajaid). Kümme päeva hiljem korjas teema üles ka Eesti Päevaleht kus 09.05 ilmus Toivo Tänavsuu lugu

“Hansa Liising soosib Riigikogulaste autoostu”. Esinduskulude teema kajastamine levis kõikidesse kanalitesse ning pikapeale arenes sellest järjekordne arutelu Riigikogu liikmetele pakutavatest hüvedest. 29.05 avaldas SL Õhtuleht Kadri Jakobsoni loo “Riigikogulased teenivad reisides endale ülikopsaka palgalisa”, suveperioodi jääb ka arutelu eurovolinikule ja tulevastele europarlamentäridele makstava palga suuruse üle. Tõsi küll, see jääb käesoleva uuringu kontekstist väljapoole.

Augusti alguses lisas Äripäev kuluhüvitiste saagasse taksoarvete teema: 01.08 avaldas Kristiina Randmaa loo pealkirjaga “Taksofirmad sõidutavad Riigikogu liikmeid eritariifidega”. Samas liinis järgnes samalt autorilt paar päeva hiljem teinegi lugu: 04.08 avaldas äripäev tema artikli “Riigikogu kantselei kütusearveid ei kontrolli” ning alles 08.08 jõudis ajakirjandus tõdemusele, et tervelt kolmandik Riigikogulastest rendib esinduskuludest autot (Kristiina Randmaa, ÄP 08.08). Pärast seda tõdemust pöördus meedia tähelepanu jälle täie hooga tagasi kevadel pooleli jäänud teema käsitlemise juurde. Üldist hukkamõistvat fooni Riigikogu liikmete poolt kulutatava raha suhtes tugevdasid veelgi järgnevatel kuudel avaldatud teated kuluhüvitiste kasutamisest autoliisingule isegi nende saadikute poolt, kellel autojuhtimise õigus puudub (Liina Tõnisson, Janno Reiljan), või kes liisisid autot abikaasa tarbeks (Robert Lepikson) ehk siis endaga seotud liisingufirmast (Harri Õunapuu).

Septembri alguses avaldati riigikontrolli raport riigivara kasutamise kohta (vt Jaanus Piirsalu, EPL 02.09 “Raiskamine: kallis maastur ja mõttetud projektid” ning Toomas Mattson, PM 03.09 “Riigikontrolör ootab parlamendilt rahaasjus suuremat rangust”; samal päeval teatas SLÕLis Kadri Jakobson, et “Riigikogulased sõidavad maksumaksja rahaga Kariibi mere kuurorti”). Septembri lõpus jõudis meedia nende saadikuteni, kes parlamenditöö kõrvalt leidsid aega veel lisategevusteks. 26.09 avaldas SL Õhtuleht loo Maret Maripuust, kes töötab paralleelselt nii Tallinna linnavolikogu juhi kui Riigikogu saadikuna (Kadri Jakobson, Kadri Paas “Raha teenimine pole ju patt!”). Edasi käsitleti põhjalikult kõiki lisatööd tegevate saadikute juhtumeid: Hannes Võrno, Tarmo Leinatamm, Heimar Lenk ja Elle Kull.

Autoliisingu skandaal omandas seniolematud mõõtmed siiski alles oktoobris. 01.10 avaldas Eesti suurima lugejaskonnaga SL Õhtuleht Kadri Jakobsoni loo “Pooled Riigikogulased liisivad oma esindustasu arvel autot”. Samal päeval ilmus Äripäevas Eesti Demokraatliku Partei liikme Märta Meesaku lugu “Riigikogus jagatakse mõõdundetult endale”. Kokku ilmus üleriiklikes kanaleis oktoobris 65 selleteemalist autorilugu, mis arvestades tavapärasest uudiste / kommentaaride suhet, lubab arvata et selleteemaliste lugude koguhulk terves Eesti meedias oli suurem kui 200.

22. oktoobril võttis **Riigikogu juhatus** arutusele saadikute skandaaliks paisunud hüvitistesüsteemi (vt SLÕL-i sellekohast juhtkirja). Mõned päevad hiljem nentis SL Õhtuleht oma juhtkirjas (25.10, “Riigikogu leppis kokku”) irooniliselt, et

/.../

Eesti parlamendierakonnad on sõlminud ühiskondliku kokkuleppe. Nad on jõudnud konsensusele, et üle 26 000 krooni küündiv kuupalk, 7800 krooni kuluhüvitisi (sealhulgas loomulikult ka autoliising) ja 5000 krooni elamiskompensatsiooni kuus ning juhuslik töölkäimise graafik ei vääri ümberhindamist.

Sel nädalal koos istunud Riigikogu juhatus ja fraktsioonide esindajaist koosnev vanematekogu otsustasid, et kuluhüvitistes midagi ei muudeta, autosid võib edasi liisida ja avalikku arvamust kuulama ei pea. Kõige hullem on see, et Riigikogu juhid valetasid, justkui ei saaks nemad selle

koosseisu hüvede väljamaksmise süsteemi muuta ja täpsustada. Jah, nad saaksid, aga neil puudub selleks igasugune poliitiline tahe.

Märkimist väärrib ka **Riigikogu kantselei** direktori Heiki Sibula arvamusalaldus 07.11 SLÕLis, kelle arvates on rahvasaadikute töötingimused pigem viletsad (vt Urmo Soonvald "Riigikogu kantselei direktor: "Riigikogu liikmetel on kasin kuluühvitis!""). 12. novembril kogunenud **Riigikogu vanematekogu** otsustas, et rahvasaadikud tohivad detsembrist autode üüri- või rendikuludeks kasutada vaid poolt kuluühvitisest summast ehk maksimaalselt 3900 krooni (vt Kadri Paas, SLÕL 13.11 "Autoliisimisele tõmmati piir ette"). Pärast seda teadet ilmus veel üksikuid selleteemalisi kommentaare ning juhtumeid (*à la* Tarmo Leinatamme kõrvaltööd ja Evelyn Sepa kohtumised valijatega gurmeerestoranis), kuid suurem meediakära oli selleks korraks möödas.

Eraldi episoodina väärrib märkimist ka ajakirjanduse poolt läbiviidud uute saadikute keeleoskuse testimine, millega tegeles peaaesjalikult SL Õhtuleht. Vaatluse alla võeti Toomas Alatalu, Andres Herkeli, Hannes Võrno ja Evelyn Sepa keeleoskus (vt nt Toomas Alatalu sellekohast artiklit 26.04 SLÕL-is "Kantselei suppi helpides" ja Kadri Jakobsoni lugu 07.10 SLÕL'is "Evelyn Sepale kingiti keelekursus").

Personaaliaalood

Teemakontekstide pingereas on esile toodud 44 personaaliaalugu, millest 15 olid erinevaid kriitilisi argumente rõhutavad. Kuluühvitisest teemaga seoses esile kerkinud saadikuid nende hulka arvestatud ei ole. Tegemist on põhiliselt portreelugudega uutest Riigikogu liikmetest. Silmatorkavalt suur osa nendest käsitles Riigikogu uue **spiiikri** Ene Ergma juhtumit – siirdumist astrofüüsika vallast rahvasaadikuks. Portreelugusid ilmus ka Elle Kullist, Siiri Sisaskist ja teistest. Kriitilistele aspektidele rõhunud lood käsitlesid põhiliselt n-ö hääletpüüdjustest saadikute juhtumeid (Mati Jostov, Andrus Ansip, Edgar Savisaar), hiljem kujunes eraldi teemaks ka arutelu mitmes kohas korraga töötamise üle (Heimar Lenk, Hannes Võrno, Tarmo Leinatamm, Maret Maripuu, Elle Kull jt).

Euroopa Liiduga liitumine

Euroopa Liidu teemat käsitleti kommentaarides vaid mõned korrad vähem, kui kuluühvitisest. Erinevalt eelnevalt vaadeldud kuluühvitisest teemast, võib Euroopa Liidu kajastamise kohta öelda, et meedia tähelepanu sellele teemale on olnud tunduvalt stabiilsem. Enamusel vaadeldud kuudest väärtustati Euroopa Liiduga seonduvat rohkem, kui kajastatuselt pigem episoodiliseks jäänud kuluühvitisest teemat. Ka peab rõhutama, et ka kaugemas perspektiivis on sellele teemale tunduvalt rohkem tähelepanu pööratud.

Seejuures on oluline märkida, et fikseeritud teemadest olid meedia poolt vahendatud hoiakud just EL-i teema suhtes kõige leebemad. Neutraalseteks ja kriitilisteks liigitasime napilt võrdse hulga kommentaare (64 ja 62), liitumise positiivseid argumente eksponeeris tervelt 21 lugu. Seda suuresti tänu SL Õhtulehele ja Postimehele, mis ei tähenda et Äripäev ega Eesti Päevaleht ei oleks seda teemat käsitlenud konstruktiivselt.

Meedia meelelahutuslikum pool keskendus loomulikult Eestit Euroopa Liitu esindama saadetavate inimeste sissetulekule, seda eriti suvekuudel. Riigikogu kontekstis oli aktuaalseimaks teemaks siiski EL-iga liitumise seadusandlik pool (arutelud

põhiseduse muutmise üle, seadusandluse vastavusse viimine EL-i standarditega). Ka peab rõhutama, et Euroopa Liidu teema oli väga tihedalt seotud teiste vaadeldud kontekstidega. Nii komisjonide töö, seadusandlus, valitsuse liikmete seisukohavõetud Riigikogus kui ka üldised ühiskonda puudutavad teemaarendused sisaldasid endas tihti alateemana ka EL-i temaatikat.

Teistest Riigikogu tegevust puudutanud teemadest

Vaadeldes teisi teemakontekste, on näha et kõige rohkem poleemikat on nende seas tekitanud **valitsuse esindajate** esinemised Riigikogu ees (82 lugu, neist 56-es domineerisid kriitilised argumendid). Kõige neutraalsemalt suhtus meedia seevastu **Riigikogu komisjonide** töösse (81 lugu, kriitika domineeris neist 27 loos). 53 kommentaaris oli peateemaks erinevate **parteide ja fraktsioonide** tegevus Riigikogus. Suurem osa neist lugudest kujutasid endast küll kriitilist tähelepanu (32 lugu), kuid see on seletatav ajakirjanduse teravdatud huviga poliitikute tegevusse nende valimislubaduste täitmisel.

22 korda fikseerisime viiteid õiguskantsler **Allar Jõksile** seoses Riigikogu tegevusega. Neis kolmel korral oli tegemist kantsleri isikliku seisukohavõetuga meedias: 03.04 Äripäev avaldas Jõksi loo "Intressid: Riigikogu läks vastuollu põhiseadusega", 30.04 Äripäev avaldas tema loo "Poliitiline korrupsioon ohustab demokraatiat" ning 27.11 ilmunud SL Õhtuleht avaldas õiguskantsleri loo pealkirjaga "Poolik erakonnaseadus". Need käsitlesid riigi poolt kehtestatud erakondade rahastamise korda. Muudel juhtudel oli tegemist tudengitoetuste teemaga (kantsleri ettepanek Riigikogule viia sotsiaalhoolekande seadus kooskõlla põhiseadusega: vt PM 07.04), aruteluga politseiametnike õiguse üle tungida inimeste eraellu (vt PM 28.04 juhtkiri ja Toomas Mattsoni selleteemaline lugu) ja õiguskantsleri seisukohavõetuga kehtestada riiklik äraelamist võimaldav vaesuspiir. Oma sügisest esinemist Riigikogus kommenteeris Allar Jõks ka Postimehele antud intervjuus 20.10 (vt Toomas Mattson, "Õiguskantsler Allar Jõks: oleme kõik alasti"), milles kommenteeris ka vajadust reguleerida inimese informatsioonilist enesemääramisõigust.

Valitsuskriisi kajastati Riigikogu kontekstis perioodil 18-29 november, ehk siis ajal mil ei koalitsiooni jätkamine oli veel ebaselge. Nende 12 päeva jooksul avaldasid Eesti Päevaleht, Postimees ja Äripäev kokku 19 lugu, mis arutasid erinevate Riigikogus esindatud parteide koostöövõimalusi ning võimalikke kompromisse lähtudes erakondade programmilistest eesmärkidest. Kõne all oli ennekõike Isamaaliidu kaasamine koalitsiooni, samuti leidis tunnustamist Rahvaliidu meelegi kindel tegutsemine (vt EPL 20.11 juhtkiri ja Kaarel Tarandi kommentaar "Mängivad maksudega nii et tolma").

Need vähesed korrad, mil viidati **Riigikogu kantsleile** oli tegemist põhiliselt kuluhüvitiste skandaali tagamaade selgitamisega. Samuti oli kantslei tegevus aktuaalne nendel kordadel, kui täpsustati Riigikogu liikmete tegelikku keelteoskust (vt Toomas Alatalu poolt kantsleile esitatud süüdistusi 26.04 SLÕL-is "Kantslei suppi helpides").

Autorid

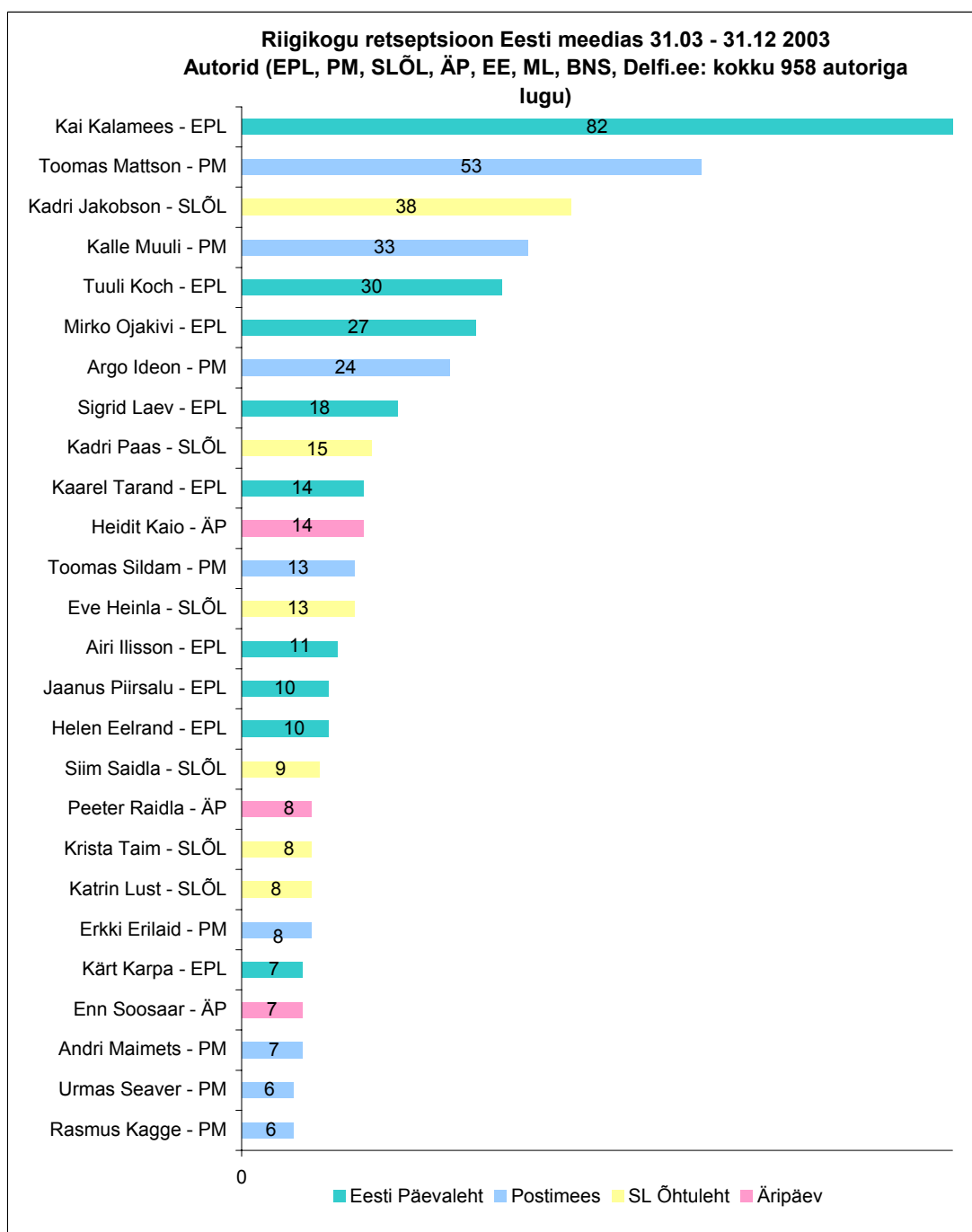
Autoritest üldiselt

Nagu autorite pingerida ilmestavalt graafikult näha, ilmus kõige rohkem Riigikoguteemalisi autorilugusid Eesti Päevalehes. Autorite esindatuselt järgnesid Postimees, SL Õhtuleht ja Äripäev. Nädalalehtedes kirjutanud autorid sellesse konkurentsi ei mahtunud.

Kõige rohkem avaldas artikleid **Kai Kalamees** – 82 lugu (EPL). Pinereas järgnes talle **Toomas Mattson** 53 looga (PM), 38 lugu avaldas **Kadri Jakobson** SLÕL-ist. Üle 20 loo avaldasid veel **Kalle Muuli** (33 lugu, PM), **Tuuli Koch** (30 lugu, EPL), **Mirko Ojakivi** (27 lugu, EPL) ja **Argo Ideon** (24 lugu, PM). Äripäeva autoritest kirjutas Riigikogu-teemal kõige rohkem **Heidit Kaio** – 14 lugu.

Poliitikud ja arvamusiidrid Riigikogu tegevust eriti intensiivselt ei kommenteerinud. Võrdselt neli lugu fikseerisime **Evelyn Sepalt** (keeleoskus, tudengitoetused, EL-iga liitumine), **Ken-Marti Vaherilt** (kriminaalpoliitika) ja **Reet Roosilt** (kuluhüvitised). Kolme looga olid esindatud **Allar Jõks**, **Indrek Raudne** (maksupoliitika, tudengitoetused), **Robert Lepikson** (kuluhüvitised) ja **Marina Maran** (vanemahüvitise seadus). Äripäeva kommentaatorina torkas silma **Enn Soosaar**, kellelt ilmus kokku 7 Riigikogu tegevust analüüsinud lugu. Tartu Ülikooli politoloogiprofessor **Rein Toomla** avaldas kokku 3 kommentaari seoses valimistulemuste ning Riigikogu optimaalse suurusega.

Graafik: autorite pingerida

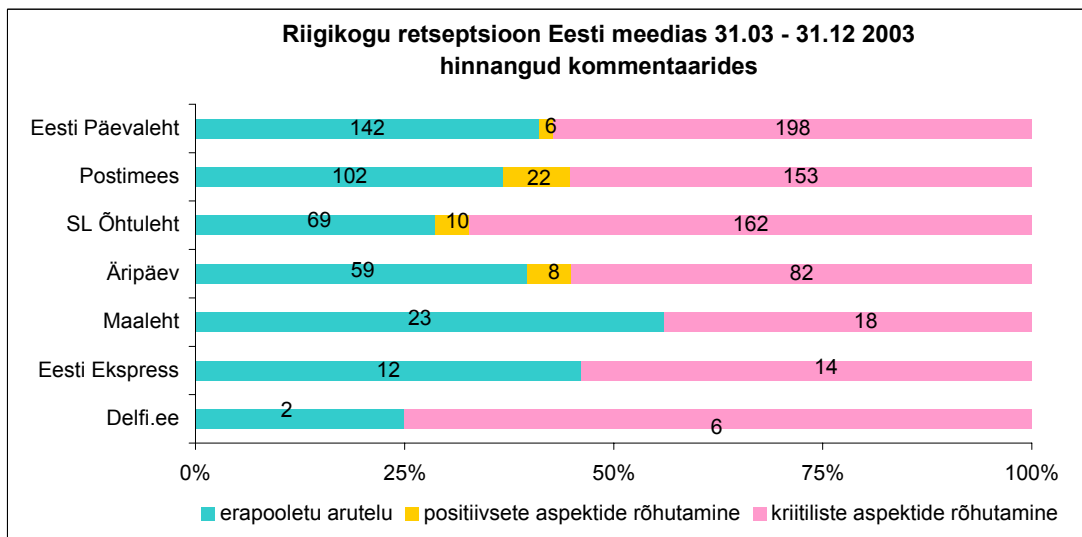
Vähem kui 6 lugu avaldanud autorid:

Aivar Reinap - PM	5	Kadi Viljak - SLÕL	5
Allar Viivik - SLÕL	5	Kristiina Randmaa - ÄP	5
Alo Lõhmus - PM	5	Siim Randla - SLÕL	5
Anneli Ammas - EPL	5	Silva Männik - ÄP	5
Anu Mõistlik - PM	5	Urmo Soonvald - SLÕL	5
Gea Velthut-Sokka - ÄP	5	Evelyn Sepp - SLÕL 3x, PM	4

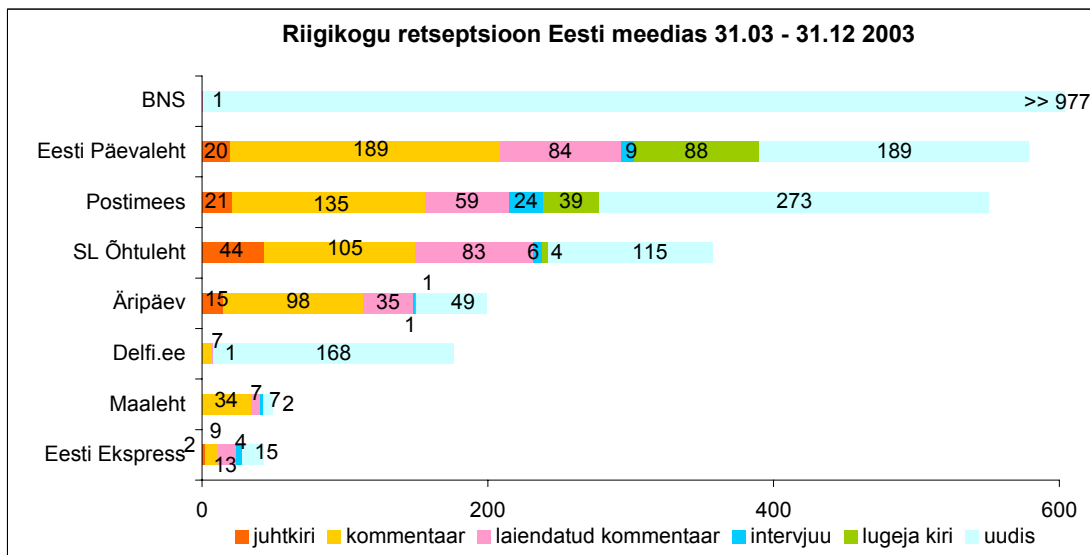
Ken-Marti Vaher - PM 2x, ML, SLÕL	4	Janno Reiljan - SLÕL	2
Reet Roos - SLÕL 2x, EPL, ML	4	Juhan Parts - EPL	2
Anne Oja - ÄP	4	Kaido Jaanson - SLÕL	2
Anneli Aasmäe - PM	4	Leon Glikman - PM, ÄP	2
Jaak Aaviksoo - EPL 2x, PM, SLÕL	4	Linnar Priimägi - PM, EPL	2
Jaan Väljaots - SLÕL	4	Mark Soosaar - PM	2
Katrin Pauts - SLÕL	4	Martin Helme - SLÕL	2
Küllli-Riin Tigasson - EPL 2x, PM 2x	4	Rein Lang - PM, SLÕL	2
Peeter Ernits - PM	4	Siiri Oviir - PM	2
Raigo Neudorf - EPL	4	Sven Mikser - EPL	2
Risto Berendson - EPL	4	Tõnis Erilaid - SLÕL	2
Virkko Lepassalu - ÄP	4	Urmas Reinsalu - SLÕL	2
Ülo Mattheus - Delfi.ee 3x, PM	4	Agne Narusk - EPL	2
Allar Jöks - ÄP 2x, SLÕL	3	Birgit Püve - EE	2
Indrek Raudne - PM 2x, SLÕL	3	Erkki Bahovski - PM	2
Marina Maran - EPL 2x, PM	3	Heiki Suurkask - EPL	2
Rein Toomla - SLÕL 2x, PM	3	Hindrek Riikoja - PM	2
Robert Lepikson - SLÕL	3	Kai Tänavsuu - ML	2
Eda Post - EPL	3	Kalev Keskküla - EE	2
Eva Kübar - PM	3	Kirsti Vainküla - SLÕL	2
Jüri Leesment - Delfi.ee 3x, ML	3	Küllli Pedak - ML, PM	2
Jüri Pino - SLÕL	3	Mart Laar - ML, PM	2
Jüri Saar - PM	3	Priit Hõbemägi - EPL	2
Kaarel Kaas - PM	3	Priit Pullerits - PM	2
Laur Uudam - SLÕL	3	Priit Simson - PM	2
Lauri Vahtre - SLÕL	3	Raimo Männis - PM	2
Lea Larin - EPL	3	Silja Lättemäe - ML	2
Mai Vöörmann - PM	3	Svea Talving - EPL	2
Mait Raun - EE 2x, PM	3	Sven Pärn - PM, SLÕL	2
Marko Püüa - PM	3	Tarmo Vahter - EE	2
Rainer Kerge - SLÕL	3	Tarmu Tammerk - PM	2
Sirje Pärismaa - ML	3	Tiina Kaalep - EE	2
Tarmo Õuema - EPL	3	Tiit Karuks - PM	2
Tiit Reinart - ÄP	3	Tiit Ulas - ÄP	2
Urmet Kook - EPL	3	Toivo Tänavsuu - EPL	2
Viio Aitsam - ML	3	Toomas Alatalu - SLÕL	2
Viktoria Korpan - ÄP	3	Tõnis Lukas - PM, EPL	2
Hannes Rumm - SLÕL, ÄP	2	Urmas Sutrop - PM	2
Heimar Lenk - ML, SLÕL	2	Villu Päärt - PM	2
Ivar Raig - ÄP	2	Villy Paimets - ÄP	2
Jaanus Marrandi - ML, SLÕL	2	Väinu Rozental - ÄP	2

Kanalid ja teemakontekstid

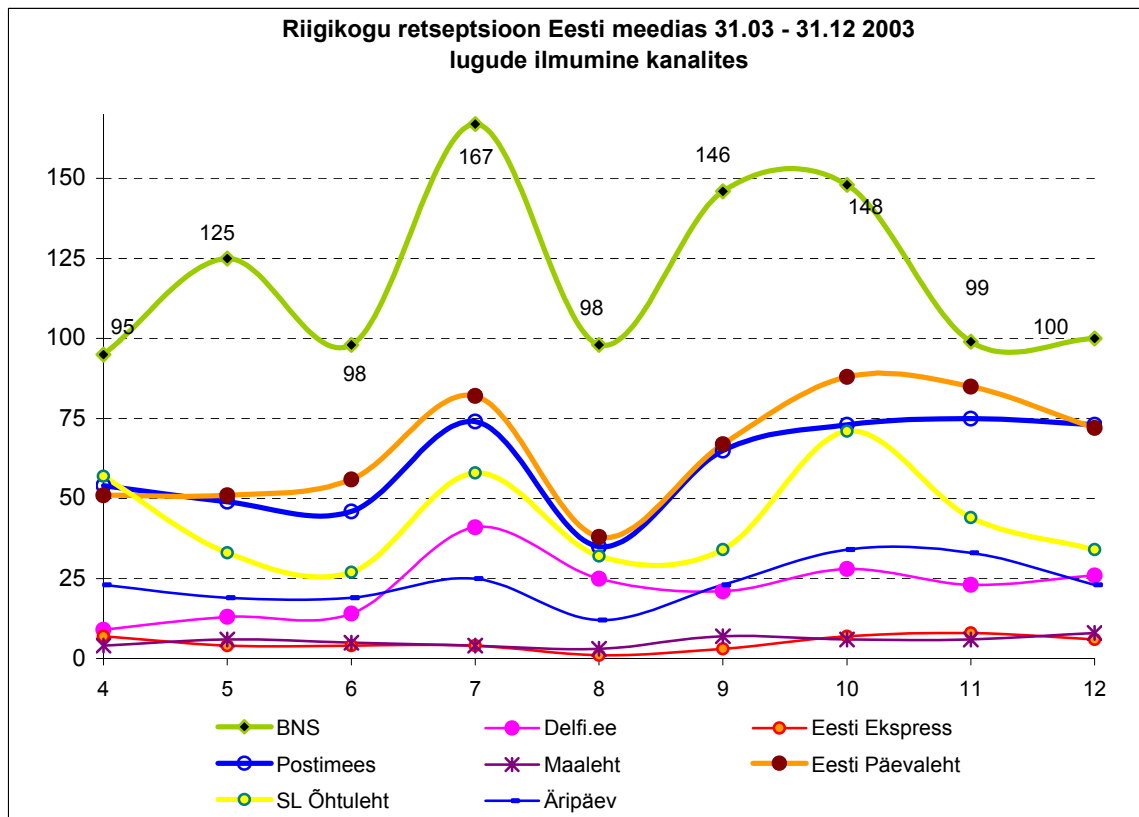
Graafik: hinnangud kanalites

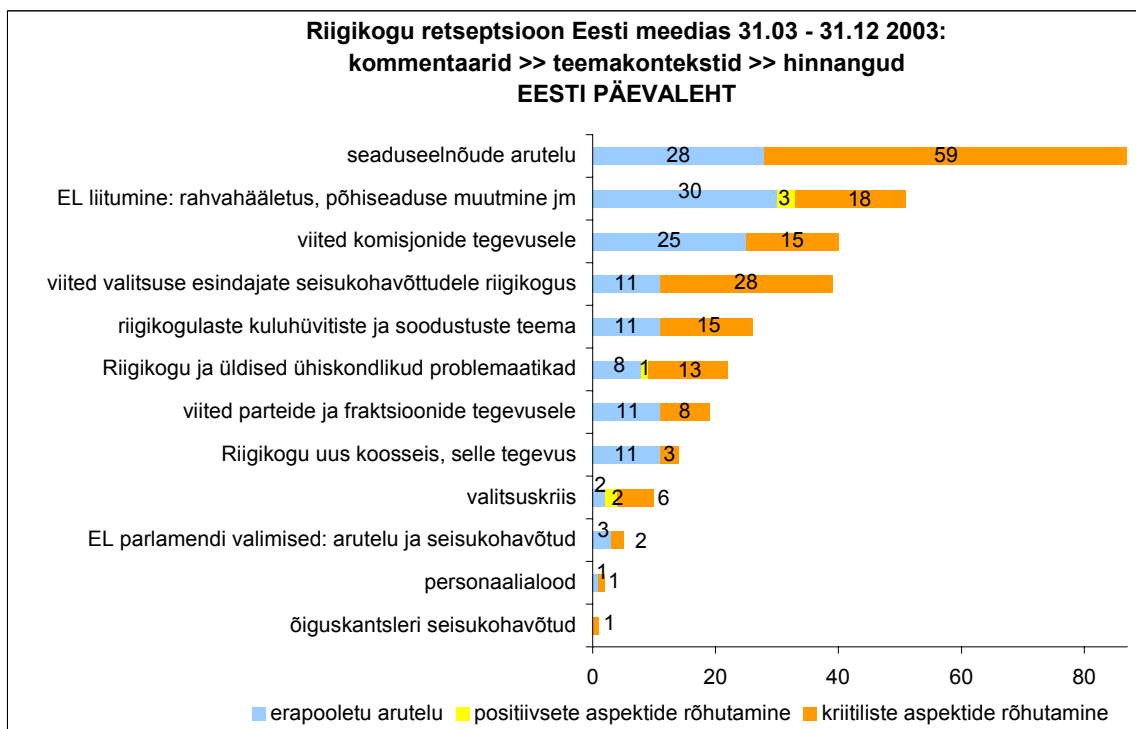
Graafik: lugude žanriline jaotuvus kanalites

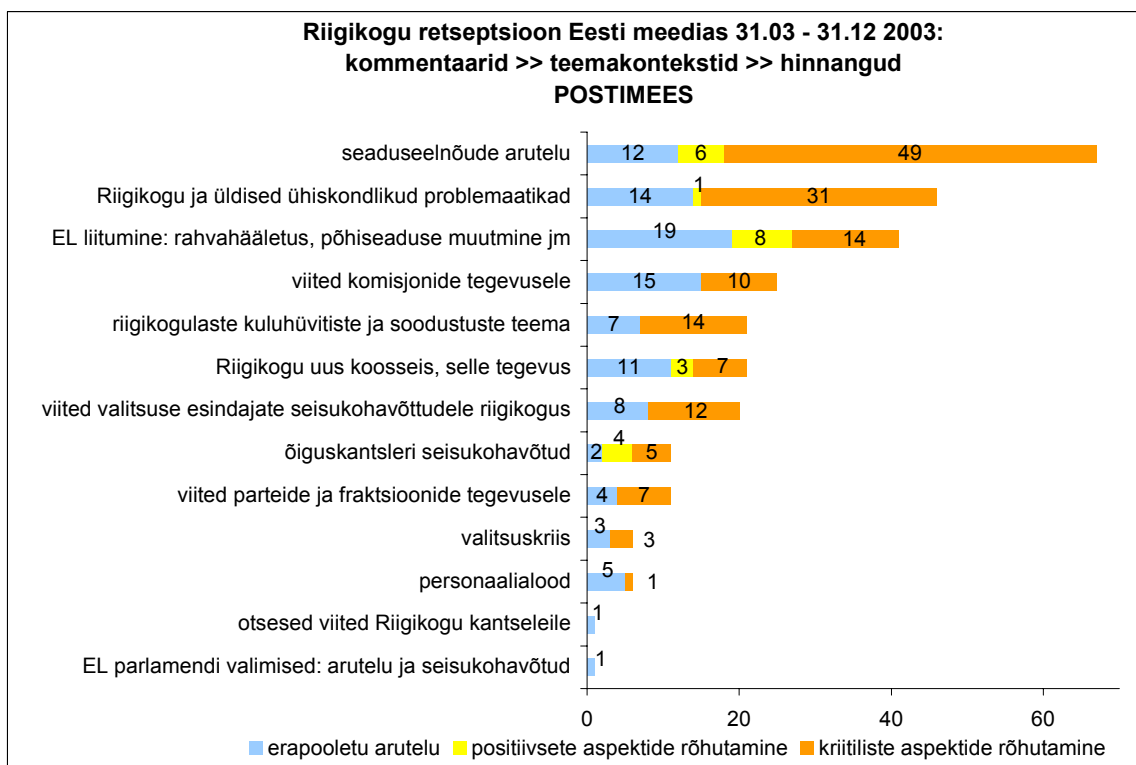
Graafik: lugude ilmumine kanalites kuude lõikes

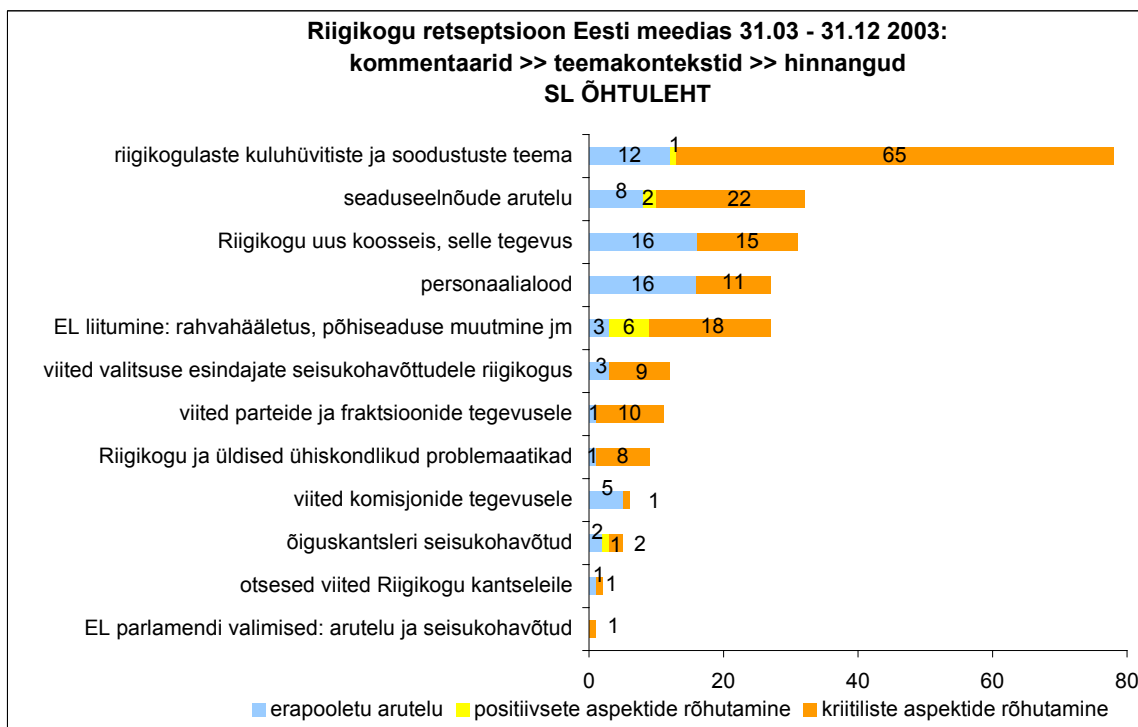
Graafik: teemakontekstid Eesti Päevalehes

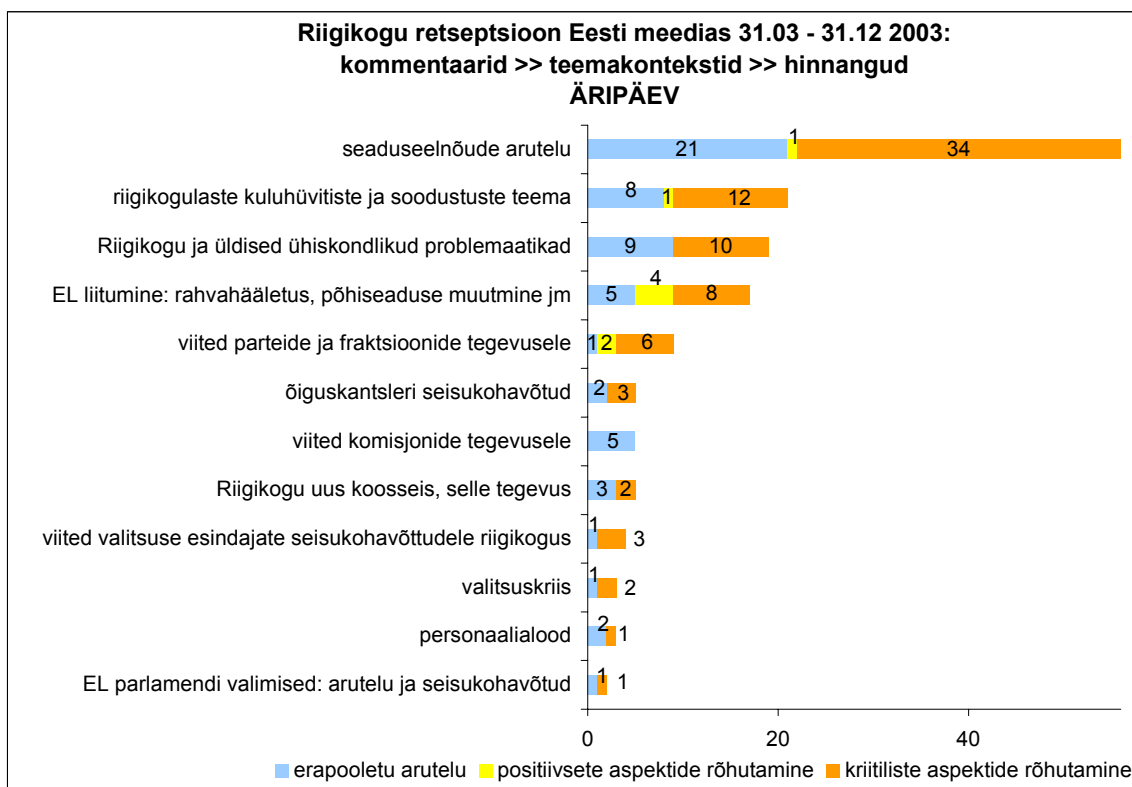
Graafik: teemakontekstid Postimehes

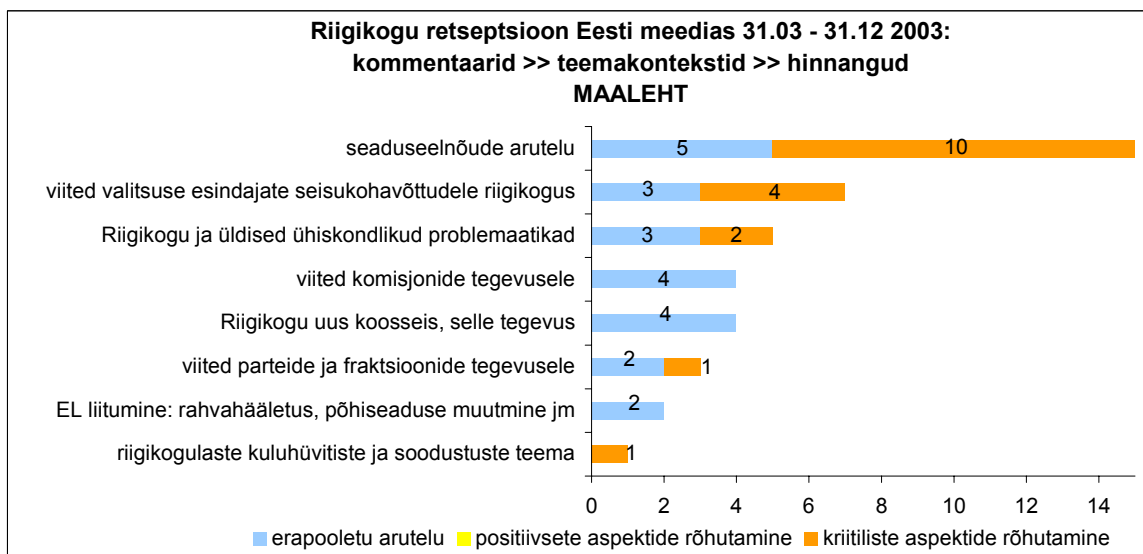
Graafik: teemakontekstid SL Õhtulehes

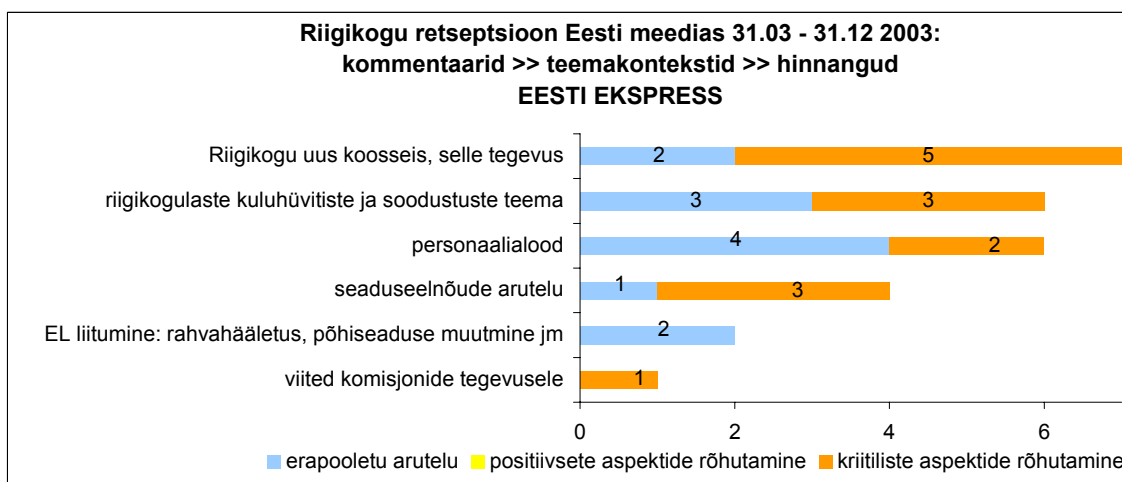
Graafik: teemakontekstid Äripäevas

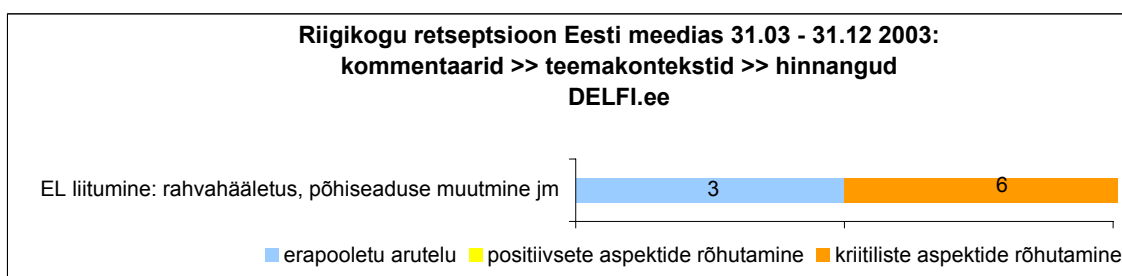
Graafik: teemakontekstid Maalehes

Graafik: teemakontekstid Eesti Ekspressis

Graafik: teemakontekst Delfi.ee-s

Kokkuvõte

Ajakirjanduse poolt käsitletavat teemat võib jagada püsi- ja episoodilisteks sõltumata sellest, millist eluvaldkonda nad esindavad. Püsitemad on avalikkuse huviorbiidis pidevalt ja sellisena moodustavad nad fooni, millel episoodilised teemad hästi silma torkavad. Tüüpiliste episoodiliste teemade näiteks Eesti lähiajaloos võib tuua erinevad erastamisjuhtumid, skandaalid seoses Tallinna linnavalitsusega, elektri hind, piima hind jne. Püsitemadest erinevad need ennekõike selle poolest, et viitavad mingitele konkreetsele sotsiaalsetele sündmustele, mille tähendus pikemas perspektiivis kellegile erilist huvi ei paku (või kui pakub, siis ei oska keegi selle kohta midagi erilist öelda). Püsitemadena võib seevastu käsitleda erinevaid majandusuudiseid, viimastel aastatel ka teateid Euroopa Liiduga liitumisest, krimiuudised jne.

Küsimus, mida eelneva teadmise valguses võiks küsida on, et kas Riigikogu kui teema on olemuselt püsi- või episoodiline? Vastus on lihtne: riigi peamine seadusandlik organ ei kujuta endast juhuslikku nähtust ja sellisena peaks see ka meedias peegelduma. Hüpooteesi Riigikogust kui püsitemast kinnitab teemakontekstide pingerida, milles domineerivad ennekõike Riigikogule põhiseaduses ettenähtud ülesannetest johtuvad teemad (õigusloome, komisjonide töö, valitsuse esindajate esinemised Riigikogus, opositsiooni ja koalitsiooni vahelised vaidlused jne).

Vaatlusalusel perioodil esinenud episoodiliste teemadena võib ära tuua kuluhüvitiste-afääri, uut Riigikogu tutvustavad lood ning personaalilood. Nende kolme teemakontekstiga seoses avaldati kokku 283 kommentaari, mis moodustab ~26% nendest 1088 loost mis me Riigikogu tegevust kommenteerivana fikseerisime. Iseenesest tähendab ~74% lugude määratlemine püsitemana ikkagi seda, et Riigikogu tegevust kajastati põhiosas lähtudes sellele seadusega ettenähtud funktsioonidest. Iseasi on vastata küsimusele, kas seda on palju või vähe? Arvestades, et nimetatud 26% jaguneb ainult kolme konteksti vahel, on episoodiliste teemade osakaal Riigikogu kajastustes olnud põhjendamatult suur.

2001. aastal koostas suhetekorraldusbüroo Rull & Rumm ülevaate Riigikogu töö kajastatusest eesti meedias. See kokkuvõtte esitas kolm põhijäreldust, mida Riigikogu pressiteenistus oma töös peaks arvestama: a) rohkem võiks toimuda sisulist suhtlemist ajakirjanikega, b) eelinformatsiooni kvaliteeti tuleks oluliselt parendada: kaasata eksperte, pressiteenistuse töötajad võiksid ajakirjanduses rohkem sõna võtta jne. Kahest eelnevast aspektist tulenes kolmas soovitus c) luua selge eristus Riigikogu poliitilise ja seadusandliku tegevuse vahele.

Tegemist on soovitustega, mille täitmine eeldab Riigikogu Pressi- ja infoosakonna aktiivset sekkumist ka nendesse probleemidesse, mis tekivad seoses Riigikogu liikmete tegevusega väljaspool seadusandlikku tegevust. Meenutagem, et just see on nn episoodiliste teemade valdkond, mida ajakirjanduse meelelahutuslikum osa meelsasti kajastab. Käesolev uuring fikseeris Riigikogu kantselei pressiteenistuse sõnavõtte vaid kolmel-neljal korral, seda just seoses kuluhüvitiste teemaga.

Graafikul, mis kajastab olulisemate teemakontekstide kujunemist kuude lõikes on näha, et kuluhüvitiste ja soodustuste teema oli n-ö pildis enam-vähem terve vaatlusaluse perioodi vältel. Suvekuudel küll mõnevõrra väiksemas ulatuses, kuid

seda intensiivsemalt sügisel. Seejuures on iseloomulik, et kuluhüvitiste afääri olid haaratud kõikide erakondade esindajad, mis näitab et tegemist oli pigem üldise, kui fraktsioone eraldi puudutanud probleemiga. Mingigi laiapõhjalisema lahenduse otsimine Riigikogu juhatuse tasemel algas aga alles oktoobri teises pooles, kui põhiosa Riigikogu puudutanud kriitikast oli juba meedias avaldatud.

Üldises sissejuhatavas osas pakkusime kogemusele tuginedes, et eesti ajakirjandus tervikuna kajastab Riigikogu tegevust umbes 500-700 loo ulatuses kuus (sõltuvalt päevakorral olevatest probleemidest). Kommenteerides Riigikogu kohta avaldatud lugude hinnangulisuse-mõõdet illustreerivat graafikut märkisime, et ehkki proportsionaalselt tundub Riigikogu otseselt kritiseerinud lugude osakaal väike (~keskmiselt 10-15% lugudest), on see tunduvalt kõrgem kui paljudel teistel avalikel instituutidel. Tänu sellele, et eristasime otseselt Riigikogu kritiseerinud artiklid nendest, mis kritiseersid Riigikogus toimunud arutelu (artikli kriitilisuse määramise kohta vt sissejuhatust), võime väita, et Riigikogu kui inistitutsiooni kritiseerinud lood kajastasid ennekõike nn episoodilisi teemasid. See tähendab: Riigikogu insititutsioonina kritiseerinud artiklite hulk sõltus otseselt nende artiklite hulgast, mis ei käsitlenud Riigikogu sisulist tööd.

Asjaolu, et ei Riigikogu juhatuse ega ka kantselei tegevus meedias erilist kajastamist ei leidnud ning et Riigikogu liikmete esinemine kuluhüvitiste teemadel oli kõike muud kui organiseeritud, viitab ühendava kontseptsiooni puudumisele Riigikogu avalikkussuhete korralduses. Ehkki sellisest segadusest võisid ehk võita need fraktsioonid, keda skandaaliga seoses vähem mainiti, kaotas maines Riigikogu tervikuna.

Eelneva saab kokku võtta kahe teesina:

1. Riigikogu insititutsioonina kritiseerinud artiklite hulk sõltus otseselt nende artiklite hulgast, mis ei käsitlenud Riigikogu sisulist tööd.
2. Riigikogu sisulist tööd mittekäsitlevate artiklite ilmumist aitaks vähendada Riigikogu Pressi- ja infoosakonna aktiivne sekkumine probleemidesse, mis tekivad seoses Riigikogu liikmete tegevusega väljaspool seadusandlikku tegevust. Selline n-ö ühtse juhtimise kontseptsioon aitaks ennetada võimalikke probleeme ja vähendada meedia edaspidist kriitikat.

2. osa: Avalik arvamus ja Riigikogu

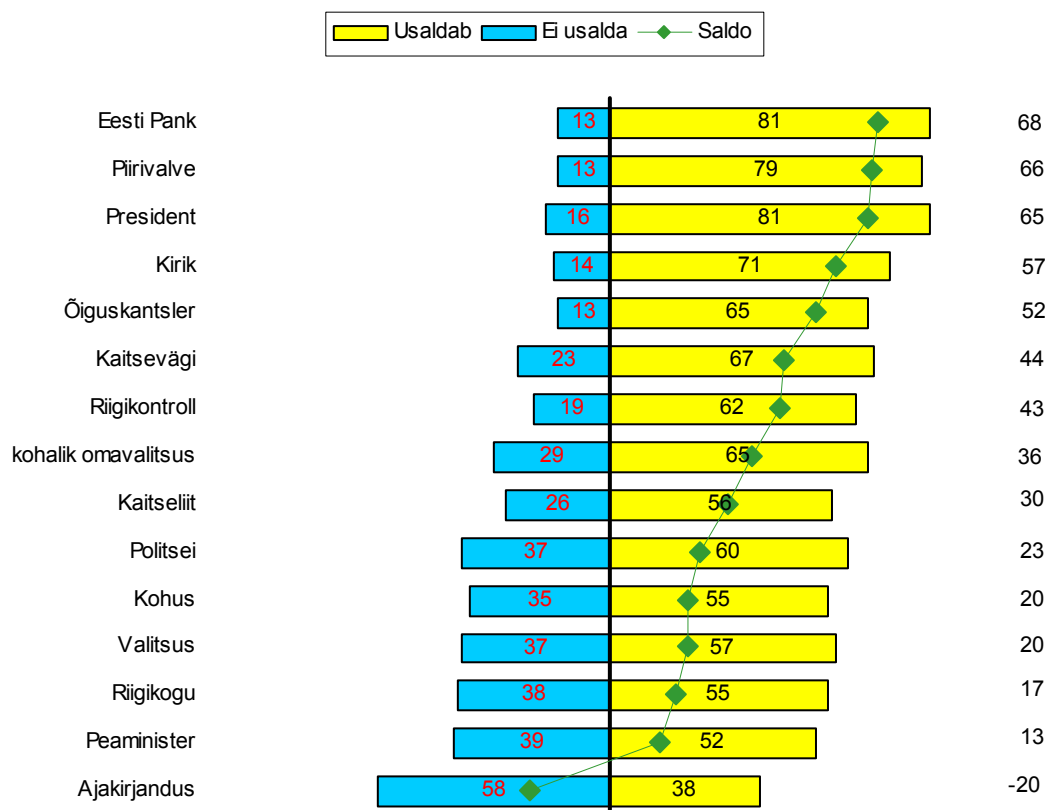
Ülevaade üldistest tendentsidest

Riigikogu kujutab endast riigi kõrgeima võimukandja – Eesti kodanikkonna – valitud esindust. Seetõttu on Riigikogu eduka tegutsemise üheks olulisemaks kriteeriumiks tema usaldusväärus rahva silmis.

Riigiorganite usaldusvääruse uuringutel on küllaltki pikk traditsioon - tegemist on poliitiliste sotsiaaluuringute klassikalise teemaga. Vastavat küsimust on esitatud pea kõigis Riigikogu ja valitsuse poolt tellitud avaliku arvamuse monitooringutes, sellel teemal on uuringuid teinud TNS Emor, ES Turu-uuringute AS, OÜ Saar Poll. Viimase pooleteise aasta vältel on riigi institutsioonide usaldusväärust uurinud ka OÜ Uuringukeskus Faktum.

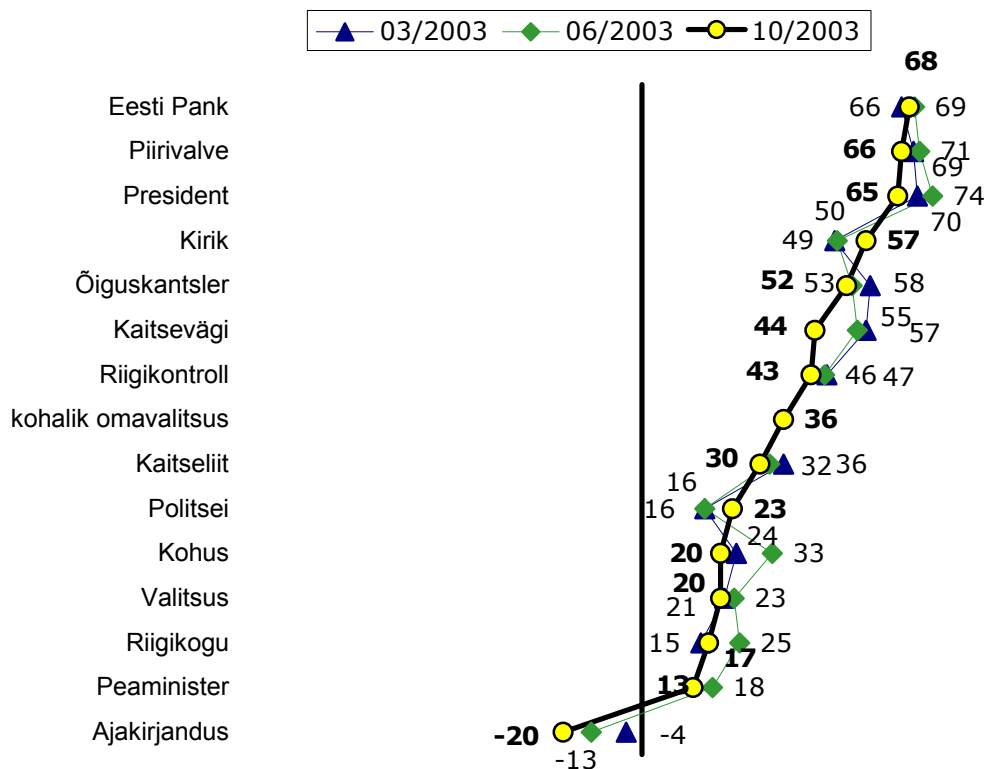
Graafik: Riigikogu usaldusvääruse trendid 2003 – 2004

Usaldus riigi institutsioonide vastu 2003 oktoobris

Graafik: Muudatused usalduses riigi institutsioonide vastu 2003 aastal

/positiivsete ja negatiivsete hinnangute saldo/

2003 veebruaris hindasid küsitletavad veel IX Riigikogu. Juunis 2003 oli märtsis valitud uue Riigikogu reiting veel küllaltki kõrge (seda usaldas 60% ja ei usaldanud 35% elanikkonnast). Oktoobris 2003 on Riigikogu usaldusväärsus juba pisut langenud. Riigikogu liikmete kuluhüvituste teema ajakirjandusliku käsitlemise mõju Riigikogu reitingu langusele võib siinkohal ainult oletada, uuringuandmete põhjal sellele kinnitust leida pole võimalik. Ent kui selline mõju oligi, siis igatahes mitte püsiv – veebruaris 2004 oli usaldus Riigikogu vastu endiselt 57% (mitteusaldajate osakaal 40%).

Tuleb märkida, et kriitilisi teemasid tõstatava ajakirjanduse enda maine on tõsisel kriisis – oktoobris ei usaldanud ajakirjandust 58% küsitletutest. See muidugi ei tähenda, et madala usaldusvääruse tõttu kriitilised materjalid poliitikute mainet ei ohustaks – ajakirjandusest veelgi madalam reiting on erakondadel, mida veebruaris pidas usaldusväärseks vaid 25% küsitletutest.

Riigikogu mainega tegelejatel tasub silmas pidada, et avalikkus ei tee eriti hästi vahet Riigikogul ja valitsusel – hinnangud nende usaldusväärsele suures osas kattuvad. Tuleb silmas pidada, et parlamendi usaldusväärsus mõjutab riigi poliitilises elus toimuv tervikuna, mitte vaid Toopea lossi seinte vahel toimuv.

Imselt kehtib ka praeguse Riigikogu puhul üldine seaduspärasus - tegevusperioodi vältel hakkab tema usaldusväärsus (veelgi enam aga valitsuse oma) paratamatult langema. Praegusel Riigikogul on käsil alles esimene tegevusaasta, seega pole usaldusväärse langusfaasi veel lihtsalt jõutud.

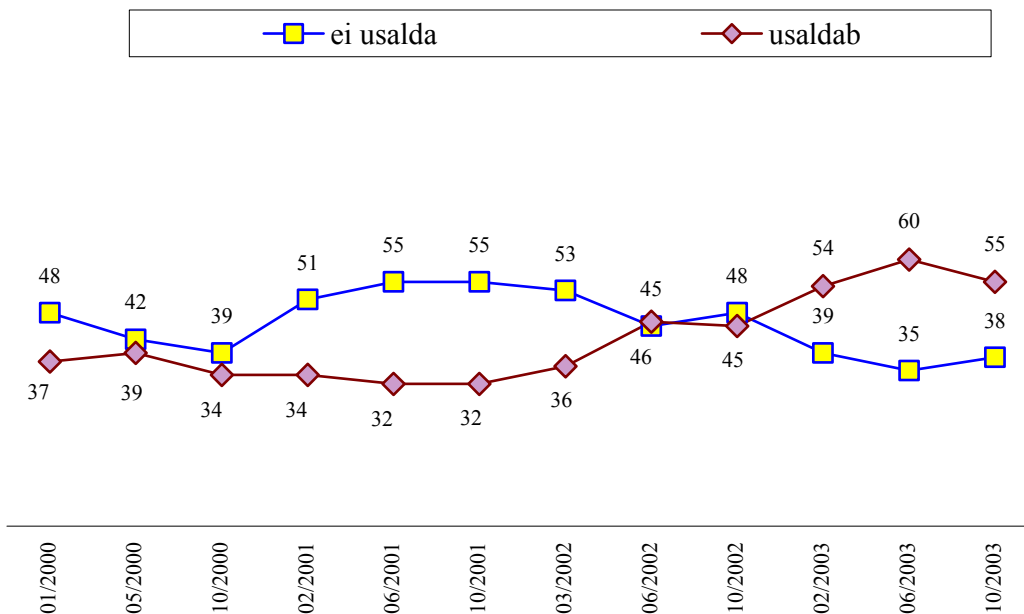
Pilk minevikku

Aastatel 1995 – 1998 firma Saar Poll poolt läbi viidud küsitluste põhjal püsis Riigikogu täielikult või pigem usaldavate vastajate osakaal pidevalt 40 protsendist ülalpool, tõustes eestlaste hinnangutes aeg-ajalt ka üle 50 protsendi (koguni 57-58 protsendi tasemele). Selline muutlikkus oli tingitud valitsuskoalitsioonide vaheldumisest. Kui võimule sai uus valitsus, tekkis sellest ka Riigikogule täiendavat usalduskrediiti. Kõige rõõmustavam oli riigivõimu reiting Mart Siimanni peaministriks oleku ajal – KMÜ vähemusvalitsus ei hiilanud küll teguderohkusega, kuid mõjus avalikkusele sellegipoolest turvaliselt ja usaldusväärsetl.

Aastatel 1999 – 2002 oli kolm aastat järjest võimul kolmikliidu valitsus. Usaldus Riigikogu vastu jäi sel perioodil pidevalt alla 40 protsendi, valitsuse käsi käis aga kriitilisematel hetkedel veelgi hapramini – 2001. aasta kevadel pildiskandaali ajal ja suvel elektrijaamu NRG-Energy’le maha müüa üritades langes see 30 vaid protsendini.

Üheaastase KeRe-koalitsiooni võimuloleku ajal püsis usaldus nii Riigikogu kui ka Siim Kallase valitsuse vastu kõrgel tasemel – teatud sarnasust võib selles fenomenis näha Mart Siimanni peaministri-perioodiga.

Graafik: usaldus Riigikogu vastu (%)

Riigikogu usaldusväärsus erinevates sotsiaal-demograafilistes gruppides

Riigikogu reiting on kõrgem neis gruppides, millesse kuulujatel on põhjust riigi poolt ellu viidavate poliitikatega rohkem rahul olla. Madalam staatus (väiksem haridus, madalam sissetulek) toob kaasa ka suurema rahulolematuse riigis toimuvaga, mis väljendub ka suuremas usaldamatuses Riigikogu ja valitsuse tegevuse vastu.

Riigikogu usaldajate/mitteusaldajate suhe erinevates elanikkonna gruppides (%)

	02/2003	05/2003	10/2003	02/2004
Eestlased	56:41	59:37	56:39	55:42
Mitte-eestlased	50:35	62:31	53:36	61:32
15 – 19 aastased	63:32	71:27	62:31	60:38
20 – 29 aastased	51:46	58:36	54:37	60:38
30 – 39 aastased	58:35	53:40	50:45	53:42
40 – 49 aastased	56:38	63:33	58:34	57:37
50 – 59 aastased	49: 44	58:37	55: 40	53: 45
60 – 74 aastased	55:39	61:34	55:39	58:37
Alg v. põhiharidus	57:38	62:33	55:40	58:38
Keskharidus	53:39	57:37	52:40	53:42
Kõrgem haridus	57:39	69:28	64:32	69:32
Kuni 1000 krooni	48: 45	50: 48	48: 43	46: 48
1001 – 2000 krooni	54:38	62:34	55:36	53:42
2001 – 3000 krooni	57:40	59:38	56:36	58:40
3001 – 4000 krooni	66:31	58:31	49:47	58:40
Üle 4000 krooni	50:46	67:28	62:35	68:31

Võrreldes eestlaste ja mitte-eestlaste suhtumisi, näeme eelkõige, et Riigikogu usaldajaid on muulaste seas eestlastest kohati rohkemgi, mitte-usaldajaid aga püsivalt vähem. Samas on aga „ei oska öelda“ vastanute osakaal muulaste hulgas suurem.

Riigikogu usaldavad rohkem kõige nooremad vastajad, kõige kriitilisemalt suhtub Riigikogu töösse pensionieelsesesse ikka kuuluv vanusegrupp.

Kõrgharidusega vastajate seas on usaldus Riigikogu vastu kõrge. Kõige rohkem on parlamendi usaldajaid vastajate seas, kelle keskmine sissetulek ühe pere liikme kohta

on suurim. Mitteusaldajate osakaal on aga suurim kõige väiksema sissetulekuga vastajate seas.

Tabelist näeme, et pärast kevadisi Riigikogu valimisi kasvas Riigikogu usaldusväärsus pea kõikides vastanute gruppides. Oktoobriks aga taastus enamikus vastanute gruppides valimiste eelne usaldustase (mis on tegelikult kõikide varasemate Riigikogu koosseisudega võrreldes pretseeditult kõrge).

Oktoobrikuuga võrreldaval tasemel püsis usaldusväärsus ka 2004. aasta veebruaris.

Riigikogu usaldusväärsus erinevate erakondade toetajate hulgas

Tulenevalt hinnangute tugevast korreleerumisest valitsuse tegevusega on usaldus Riigikogu vastu suurem valitsuskoalitsiooni erakondade toetajate seas, madalam opositsiooni pooldajate hulgas.

Riigikogu usaldajate/mitteusaldajate suhe erinevate erakondade toetajaskonnas (%)

	02/2003	05/2003	10/2003	02/2004
Keskerakond	53:45	57:42	40:51	52:43
Rahvaliit	60:38	49:51	59:36	44:54
Reformierakond	75:23	73:23	70:30	73:27
Isamaaliit	63:35	67:28	58:35	67:32
ESDE	64:36	72:19	63:34	51:49
Res Publica	49:59	66:31	62:34	70:30

Nagu näeme, olid Res Publica valijad enne 2003. aasta märtsi valimisi Riigikogu suhtes kõige kriitilisemalt meelestatud. Pärast valimisi hindavad nad aga Riigikogu usaldusväärst Reformierakonna pooldajate järel usaldusväärse poolest teisena.

Kriitilised olid ja on selleks ka jäänud Keskerakonna valijad, kelle toetatav erakond oli ometi 2003 aasta veebruaris valitsuses.

Küllalt kriitiliselt suhtuvad praegusesse Riigikogusse ka Rahvaliidu valijad – usaldusväärse näitajaid vaadates võiks arvata, et tegemist on opositsioonierakonnaga. Läbivalt on antud perioodil Riigikogu usaldusväärseks pidanud Reformierakonna valijad. Enamasti positiivselt on Riigikogu suhtes olnud meelestatud ka Isamaaliidu poolehoidjad. Mõõdukate/sotsiaaldemokraatide toetajad on pärast nimevahetust muutunud Riigikogu suhtes kriitilisemaks, varem nad pigem usaldasid parlamenti.

Nii ehk teisiti on suhtumine Riigikogu töösse seotud inimeste poliitiliste eelistustega. Need, kelle poolt toetatav erakond on võimul ja suudab seal olles ka oma taotlusi realiseerida, peavad parlamendi tegevust ka üldiselt usaldusväärseks. Opositsioonierakondade toetajad või need, kelle lemmikerakond on koalitsioonis siseopositsioonis (Rahvaliit) tunnevad parlamendi tegevuse vastu väiksemat usaldust, kui ei näe seal realiseeruvat oma poliitilisi taotlusi. (Vastupidiselt Rahvaliidu valijatele on Isamaaliidu valijad, vaatamata erakonna asumisele opositsioonis, riigi

praeguse poliitilise kursiga valdavalt rahul ning toetavad nii valitsuse kui ka parlamendi tegevust).

Riigikogu usaldusväärsus erinevate päevalehtede lugejaskonnas

Riigikogu täielikult või pigem usaldajate osakaal erinevate ajalehtede pidevate lugejate ja mittelugejate hulgas

	02/2003		05/2003		10/2003		02/2004	
	lugeja	mitte-lugeja	lugeja	mitte-lugeja	lugeja	mitte-lugeja	lugeja	mitte-lugeja
Eesti Ekspress	62%	57%	61%	60%	67%	48%	70%	53%
Eesti Päevaleht	58%	57%	62%	53%	64%	47%	68%	50%
Postimees	55%	57%	62%	60%	64%	48%	58%	52%
SL Õhtuleht	55%	55%	56%	58%	53%	53%	54%	57%
Maaleht	64%	56%	56%	61%	54%	56%	57%	56%
Äripäev	66%	56%	75%	57%	69%	51%	73%	50%
Sirp	50%	57%	82%	58%	68%	55%	57%	54%

Nagu tabelist näeme, ei ole Riigikogu usaldusväärsus peamiste päeva- ja nädalalehtede eestlastest lugejate seas oluliselt langenud. Oktoobrikuus aset leidnud kuluhüvitiste teemalise diskussiooni mõju võib hea tahtmise juures leida vaid Õhtulehe lugejate hulgast. Olulise usaldusvääruse languse on Riigikogu läbi elanud ka Sirbi lugejate silmis, kuid see sihtgrupp on liialt väike, et põhjanevaid järeldusi teha. Eesti Ekspressi ja Eesti Päevalehe püsilugejate seas on Riigikogu usaldusväärsus hoopis kasvanud.

Tegelikult ei näi lehelugemine või mittelugemine oluliselt Riigikogu usaldusväärst diferentseerivat – vaid Äripäeva puhul on spetsiifilise lugejaskonna tõttu kindel tendents, et lugejad usaldavad Riigikogu mittelugejatest rohkem. Siiski on eriti alates oktoobrikuust märgata, et need inimesed, kes loevad regulaarselt Eesti Päevalehte, Postimeest või Eesti Ekspressi, usaldavad Riigikogu rohkem, kui neid väljaandeid mitte lugevad vastajad. Võib arvata, et regulaarne lehelugemine on märk suuremast poliitilisest kompetentsusest, mis suurendab lugejate isiklikku otsustusvõimet ja paneb inimest ühiskonnas paljude erinevate kanalite kaudu levivat kompromiteerivat informatsiooni kriitilisemalt hindama.

Märgatavamalt on sätisesel ajakirjanduse poolt poliitikute aadressil antud turmtule järel kannatanud hoopis ajakirjanduse enda usaldusväärsus.

Ajakirjandust täielikult või pigem usaldajate osakaal erinevate ajalehtede pidevate lugejate hulgas

	02/2003	05/2003	10/2003	02/2004
Eesti Ekspress	49%	36%	39%	47%
Eesti Päevaleht	42%	46%	33%	44%
Postimees	43%	40%	38%	44%
SL Õhtuleht	42%	44%	36%	44%
Maaleht	53%	46%	39%	48%
Äripäev	46%	35%	26%	42%
Sirp	34%	56%	45%	68%

Stereotüübid Riigikogu tegevuse hindamisel

2001. aasta lõpul viis ES Turu-uuringute AS läbi fookusgrupi-uuringu, mille tulemused võimaldavad paremini mõista loogikat, millest lähtutakse Riigikogu ja poliitikute tegevuse mõtestamisel.

Riigikogu põhiliseks tegevusvaldkonnaks peab avalikkus enamasti seadusandust. Et seadusloome näib Eestis lähtuvat eeldusest, et mida arusaamatum see tavakodanike jaoks on, seda parem, siis jääb ka inimeste ettekujutus Riigikogu tegevusest võrreldes riigi teiste institutsioonidega kahvatumaks.

Eesti inimeste poliitilise universumi keskmes asub Vabariigi Valitsus. Riigikogu paigutatakse küll selle paremal käele, kuid on otsuste tegemisel väheolulisem ja vähem intensiivne kui valitsus. (Tulemus on saadud projektiivse meetodikaga, kus fookusgrupis osalejad pidid erineva suuruse ja värvusega ringe tahvlile paigutades osutama erinevate võimuinstitutsioonide olulisusele ja mõjujõule ühiskonnas. Valitsust kujutati sageli suure punase sõõrina, mille kõrval väiksema sõõrina (kuid mitte kunagi punasena) asus Riigikogu).

Enamasti valitseb keskmise haridustasemega ja poliitikast vähehuvitatud vastajate hulgas ettekujutus Riigikogu liikme ametist kui hästi tasustatud kuid vähese töökoormusega „soojast kohast“. Riigikogu liige/poliitik on selliste kodanike nägemuses riiakusele kalduv inimene, kes ei osale just eriti meelsasti oma otseste tööülesannete (see tähendab vastajate arvates eelkõige istungitel osalemist) täitmisel.

Üks fookusgrupis osalenu kirjeldas oma arusaama Riigikogu liikme tegevusest alljärgnevate sõnadega: „... mõni lausa tukub seal ... lehti loevad, vahepeal jääb mulje, et ainult uimerdavad ... kaklemist on väga palju – just omavahelise jagelemise peale läheb palju aega, vahel ootad, et ikka mõni otsus ka sünniks“.

See, et Riigikogu liikme töö toimub eelkõige komisjonides ning et tööks on ka fraktsiooni tegevuses osalemine või koguni välislähetuses käimine, oli paljudele fookusgruppides osalenutele uudiseks.

Ülaltoodud kirjeldust kinnitavad ka 2002. aasta suvel läbi viidud elanikkonna küsitluse tulemused, mis iseloomustavad elanikkonna informeeritust riigi institutsioonide tegevusest.

Riigikogu tegevusest pidas end hästi või väga hästi informeerituks 38 protsenti elanikest, halvasti või väga halvasti informeerituks enam kui pooled – 54 protsenti.

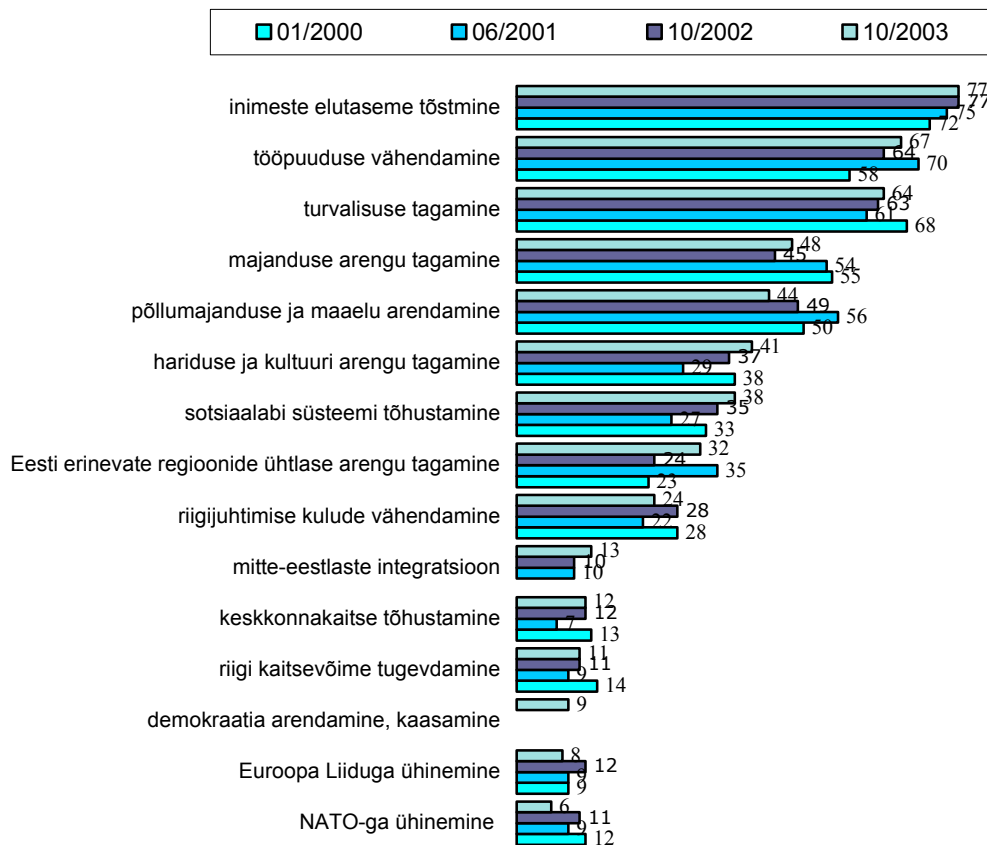
Seejuures nii riigikogu fraktsioonide kui ka riigikogu alaliste komisjonide tegevusest on halvasti informeeritud 77%, hästi vaid kümnendik elanikkonnast.

Paremat informeeritust Riigikogu tegevusest peaks vajalikuks 73%, fraktsioonide ja komisjoni tööst pooled küsitletutest.

Samas on selge, et Riigikogu tegevust jälgides ja selle kohta oma arvamust kujundades ei vea kodanik näpuga järke Põhiseadusest, et arvesse võtta kõiki Riigikogule seadustega pandud funktsioone. Kodanike huvide esindamise edukuse kriteeriumiks seatakse otseselt inimeste elujärje paranemine.

Olulisemad teemad millega tegelemist avalikkus riigivõimult ootab

Riigi ees seisvad välispoliitilised ülesanded ja isegi demokraatia arendamise vajadus jäävad tahaplaanile, kui nende olulisust mõõdetakse ühes nimistus elatustaseme tõusu, tööpuuduse vähendamise ja turvalisuse tagamisega. Kaitseministeeriumi poolt tellitud uuringus „Avalik arvamus ja riigikaitse“ on nelja aasta vältel uuritud, mida peavad inimesed olulisemateks riigivõimu poolt lahendamist vajavateks probleemideks ja tulemused on alljärgnevad:

Riigikogu töö kohta avalikkusele avaldatavad materjalid peaksid keskenduma just Riigikogu tegevuse seotusele inimeste igapäevaste probleemide lahendamisele, tutvustama mehhanisme, mille vahendusel avalikkuse ootused ja huvid jõuavad Riigikogu ette. Kõrk deklareerimine, et tähtsaid riiklikke otsuseid tehes polegi vaja avaliku arvamusega arvestada, ei aita meie demokraatia arengule kaasa. Riigikogu ja valitsus ei pea alati tegema nii nagu rahvas tahab, kuid ta ei tohi kunagi teha ka nii, nagu rahvas ei taha. See tähendab, et ebapopulaarsetele otsustele peab eelnema nende arusaadav põhjendamine.

Kui vaadata eelnevas tabelis esitatud ülesannete prioriteete, siis on selge, et kui Eesti kaitsekulutuste suurust põhjendada välispoliitiliste või riigikaitseliste vajadustega, ei osutu teavitustöö nii edukaks, kui siis, kui kulutusi seostada igapäevase turvalisuse paranemisega või elanikkonna heaolu küsimustega.

Kokkuvõte

Võib öelda, et praegune, X Riigikogu koosseis on nautinud oma tegevuse algusest peale seniolematut suurt valijaskonna poolset usaldust. Kõikide varasemate Riigikogu koosseisude usaldusväarsuse lähtetase oli madalam ning pärast aastast tegevusperioodi ei õnnestunud neil enamasti säilitada enam kui poole elanikkonna usaldust.

Ilmselt ei ole tegemist erakordselt võimeka Riigikoguga, vaid pigem ühiskondliku arvamuskliima muutumisega, avaliku arvamuse suurema küpsusega (tajutakse selgemalt parlamendi võimalusi). Tähelepanuväärne on see, et vaatamata ajakirjanduses ilmunud küllalt arvukatele kriitilistele artiklitele, ei ole parlamendi usaldusväarsuses põhimõttelisi muutusi esimese aasta jooksul toimunud.

Kahtlemata ei ole õige ajakirjanduse mõju Riigikogu usaldusväarsusele uurida vaid trükiajakirjanduses ilmunule keskendudes. Eelnevast käsitlusest ilmnes, et regulaarselt trükiajakirjandust lugevad vastajad ei kuulunud sugugi Riigikogu kõige kriitilisemate hindajate hulka. Kirjutavas pressis esile tõstetud teemad peegelduvad ühiskonda tagasi paljude erinevate meediakanalite vahendusel, nende mõju pole kindlasti üksüheselt taandatav sõnumi vastuvõtule retsiendi poolt.

Täpsemate seoste fikseerimiseks meedia mõjus avaliku arvamuse kujunemisele oleks vaja suurendada jälgitavate kanalite arvu ning mõõta usaldusväarsust sagedamini kui kolm korda aastas. Vastavaid uuringuid tuleks läbi viia paralleelselt ja sarnast mõistetesüsteemi kasutades.

3. osa: Riigikogu kommunikatsiooni tugevad ja nõrgad küljed (SWOT)

Lähtuvalt eeltoodud meedia ja avaliku arvamuse uuringutest võib üldistusena välja tuua Riigikogu kommunikatsiooni tugevad ja nõrgad küljed ning teha mõned ettepanekud Riigikogu kantseleile kommunikatsiooni tõhustamiseks.

Tugevused

Tervikuna kajastatakse Riigikogu tegevust meedias üsna suures mahus (uuritud perioodil kokku 2881 lugu), mis näitab, et huvi Riigikogu tegevuse vastu on olemas.

Riigikogu liikmed on avatud ja kommenteerivad meedias aktiivselt Riigikogus toimuvat. Kasvanud on Riigikogu liikmete poolt avaldatud arvamuskirjelduste hulk.

Avalikku infot Riigikogu tegevuse kohta on üsna palju - Riigikogu interneti kodulehel olev info on mahukas, internetis on võimalik jälgida Riigikogu istungite otseülekandeid.

Nõrkused

Riigikogu tegevusse negatiivselt suhtunud lugude osakaal on võrreldes paljude teiste avalike institutsioonidega suur.

Riigikogu liikmete hüvitistega seonduv näitas, et poliitikud ei suuda piisavalt adekvaatselt reageerida negatiivsele meediakajastusele, mis ei ole otseselt seotud nende põhitööga.

Seaduseelnõude arutamisel toimuva poliitilise diskussiooni käigus jäävad meedias tihti prevaleerima kriitilised aspektid ja seisukohad.

Ohud

Peamine oht - mõne Riigikoguga seotud negatiivse üksikjuhtumi ebaproportsionaalne võimendumine meedias, mis omakorda mõjub negatiivselt kogu Riigikogu mainele.

Terav poliitiline võitlus võib meedias varjutada Riigikogu sisulise töö.

Kuna seaduseelnõude aruteludel jäävad meedias tihti prevaleerima kriitilised seisukohad võib lugeja kaugeneda ja võõranduda Riigikogus toimuvast diskussioonist.

Võimalused

Riigikogu komisjonide töö põhjalikum kajastamine. Uuringud näitasid, et inimesed ei tea, et väga oluline osa parlamentaarsest tööst tehakse komisjonides (77% küsitletutest

olid komisjonide tegevusest halvasti informeeritud). Ka meedias oli komisjonide töö kajastus üsna tagasihoidlik (kokku 81 lugu).

Pidev töö sihtajakirjanikega. Kolmandiku ilmunud lugudest kirjutasid kaheksa ajakirjanikku.

Arvestada meediasuhtluses teemadega, millega tegelemist avalikkus riigivõimult kõige rohkem ootab – inimeste elutaseme tõus, tööpuuduse vähendamine ja turvalisuse tagamine.

Ettepanekud Riigikogu kantseleile kommunikatsiooni tõhustamiseks

Tihe koostöö Riigikogu fraktsioonide meedianõunikega. Kuigi kõigil Riigikogu fraktsioonidel on omad poliitilised erihuvid, peaks Riigikogu kui institutsiooni maine parandamiseks olema võimalik leida valdkonnad ja teemad, kus on võimalik konstruktiivne koostöö kõikide fraktsioonide vahel.

Kuna uuringud näitasid, et Riigikogu komisjonide töö tähtsuse ja sisuga ei ole avalikkus kursis, tuleb rohkem tegeleda komisjonides toimuva teavitamisega. Üks võimalusi on senisest põhjalikum eelinfo komisjonide töö kohta (nt eelinfos ka konkreetset seaduseelnõud menetleva komisjoni liikme nimi ja telefon).

Riigikogu komisjonide väljasõiduistungid erinevatesse Eesti linnadesse on hea võimalus komisjonide tööd avalikkusele ja meediale (eriti kohalikule meediale) selgitada.

Arvestada tuleb, et Riigikogu kui institutsiooni negatiivselt kajastavate artiklite hulk sõltub artiklitest, mis ei kajasta otseselt Riigikogu tööd. Ehk – mida rohkem ilmub artikleid ja arvamusi Riigikogu sisulise töö kohta, seda parem on Riigikogu kui institutsiooni maine.

Riigikogu kohta avalikustatav info peab võimalikult palju keskenduma Riigikogu tegevuse seotusele inimeste igapäevaste probleemide lahendamisega. Samuti tuleb tutvustada mehhanisme, mille vahendusel avalikkuse ootused ja huvid jõuavad Riigikokku arutlusele.